

Gustav Persson

Protestens politiska plats

En kritisk diskursanalys av pressens rapportering
från två protester i det offentliga rummet

Gustav Persson

Protestens politiska plats

En kritisk diskursanalys av pressens rapportering
från två protester i det offentliga rummet

För en komplett förteckning över bokutgivningen vid
Medie- och kommunikationsvetenskap, Lunds universitet,
se slutet av boken

© Gustav Persson 2014

Sättning & Grafisk design
Ilgot Liljedahl

ISBN 91-7267-361-3

Tryck

Media-Tryck, Lund University, Lund Sweden 2014

Innehållsförteckning

Förord	5
Tack till	6
Inledning	7
Syfte och frågeställningar	9
En introduktion till fallen	9
Metodologiskt och teoretiskt ramverk	11
Diskurs som teori och metod	11
Den kritiska diskursanalysen	13
Det empiriska urvalet	14
En politisk kritik i tider av det politiskas bortträngning	15
Diskursernas våldsamma ordning	19
Den polisiära och regerande diskursen	19
Väldets olika ansikten	24
Politikens rum	32
Det offentliga och allmänna som konstruerad plats	40
Slutdiskussion	45
Litteratur	49

Förord

Det här är en rapport i serien Förtjänstfulla examensarbeten i medie- och kommunikationsvetenskap (FEA). Rapportserien kom till i syfte att uppmärksamma och premiera uppsatser av särskilt hög kvalitet. Tanken är också att på detta sätt göra dessa intressanta och väl genomförda studier tillgängliga för en större publik.

Gustav Persson behandlar i sin mastersuppsats fyra viktiga aspekter av de diskursiva konstruktioner som uttrycks i dagspressen ifråga om våldsamma (ungdoms-) protester i det offentliga rummet. De analyser och tolkningar som görs i arbetet är väl förankrade i det empiriska material uppsatsen utgår ifrån och argumentationen är grundligt motiverad och underbyggd med för temat central teori- och begrepps-bildning. Sammantaget ger det Perssons analys ett djup som ger också läsare som är väl förtrogna med fältet nya insikter och funderingar.

Arbetet håller också en god språklig och stilistisk nivå, vilket ytterligare bidrar till läsvärdet. Uppsatsen är i alla avseenden förebildlig för uppsatsskrivande studenter och förtjänar därför att publiceras i FEA och göras tillgänglig för en vidare läsekrets.

Tack till

Tobias Olsson för lika inspirerande som lugnande handledningstillfällen, utan vilka vägen mot en färdigställd uppsats vore betydligt krokigare!

Therése Sjösvärd för det språkgranskande arbetet, ett arbete som jag vet tog mycket tid och tålamod i anspråk. För detta är jag mycket tacksam!

Inledning

Att urbana våldsutbrott skulle vara anomalier i den västeuropeiska efterkrigshistorien är visserligen en stark överdrift, men samtidigt verkar denna förståelse av vår vardag vara viktig. Föreställningen om en fredlig samlevnad mellan de europeiska staterna å ena sidan och olika föreställningar om de politiska ideologiernas död å den andra skapade tidigt efter andra världskriget en situation där uppblossande konflikter, även om de inte var anomalier, uppfattades som sådana. Några av de stora proteströrelser som antagit en våldsam karaktär har satt djupare spår än andra. Maj 1968 i Paris, med en efterföljande böljande protestkultur som flöt genom hela Europa, är kanske den som satt djupast spår i vår kultur. På vissa platser antog protesterna en radikalare form än på andra.

I Sverige har vi under det senaste seklet, förutom protester och händelser knutna till det som kom i efterföljd till sextioåtta, sett hur flera viktiga våldsamma händelser satt spår och blivit givna historiska referenser. Tidigare sådana som kan nämnas är Amaltheadådet, Møllevångskravallerna och den kanske viktigaste, händelsen i Ådalen 1931 som genom filmatiseringen av Bo Widerberg blivit förevigad. Ådalenhändelsen tycks ha svårt att lämna det svenska kollektiva minnet av hur det statliga våldets ansikte ser ut när det riktas mot den egna befolkningen. Inte minst blev detta tydligt när det som länge varit otänkbart hände under demonstrationerna i Göteborg 2001. När statsmakten, denna gång i egenskap av polisen, återigen sköt skarpa skott mot demonstranter. Förutom den typ av global rättviserörelse som var karaktäristisk under några år i slutet på 90-talet fram tills skotten i Göteborg (som delvis avtog men också har antagit andra former under senare år: *Reclaim the Streets*, antirasistiskt motstånd och *Europa Social Forum* för att nämna några) finns en annan typ av händelse som börjat förknippas med den våldsamma protestens form. Dessa händelsers skådeplats har ofta varit marginaliserade stadsdelar i de större europeiska städerna. Alltså den typ av stadsdelsvåld som kanske har sina mest kända exempel i upploppen i Brixton på 80-talet och de återkommande vågorna av upplopp i franska förorter, och då särskilt dem i Paris 2005. Ett mer färskt exempel är kravallerna i London under några sommandagar 2011. I Sverige är förmodligen det mest framträdande exemplet på stadsdelsupplopp händelserna i stadsdelen Rosengård i Malmö som utspelades under vintern 2008 (se Persson, 2011). Denna händelse har blivit en central referens till denna typ av fenomen i Sverige.¹

1 Vid tiden för publiceringen av denna utgåva är det händelserna i framförallt Husby som tydligast representerar denna typ av protester.

Vidare kan vi se hur ett konstant missnöje breder ut sig över världen med långa perioder av våldsamma protester i Europa, kanske allra tydligast i Grekland. Intensiteten i detta motstånd, samt den repression som möter dem, går inte att jämföra med situationen så som den ser ut i Sverige i dag eller de fall som ligger till grund för föreliggande studie. Kärnan i protesterna är emellertid snarlika på många sätt. Det handlar om ett missnöje mot den politiska utvecklingen och materiella situationen, en politisk kamp om tiden och platsen. I Grekland sägs det, att det man tidigare kunde dela inte längre existerar. Insikten om välfärdsstatens ändlighet ger motståndet en till synes negativ och arkaisk karaktär. Kampen blir konserverande och försvarar det som redan nått sin kulmen av söndervittring.

Denna uppsats handlar inte om dessa ovan nämnda rörelser, fenomen och händelser. Den handlar om vilken funktion dagens våldsamma konfrontationer har i mediernas rapportering. På vilket sätt den våldsamma protesten medieras, hur den från gatans materiella närvaro tar plats i mediernas form och narrativ och hur detta sker i en tid när gatans protest åter börjat visa sitt ansikte. Uppsatsen ämnar redogöra för detta genom en studie av pressens rapportering av två händelser under 2009, som har det gemensamt att de utspelar sig på gatorna och antar en våldsam karaktär vid ett eller flera tillfällen. De har också gemensamt att de båda fick stor uppmärksamhet i medierna, samt utgör exempel på olika typer av protester som återkommer i vårt medvetande med jämna mellanrum.

Vad som studeras är den mediala rapporteringen av två händelser; närmare bestämt hur dessa representeras i två stora lokala morgontidningar. Det första fallet som använts i studien består av artiklar publicerade i Sydsvenska dagbladet som behandlar Ockupationsfestivalen i Lund som utspelade sig under några majdagar 2009. Det andra fallet utgörs av en samling artiklar som publicerades i Göteborgsposten under ungefär en månads tid i slutet av sommaren samma år. Händelserna som stod i centrum i detta andra fall är de våldsamheter som blossade upp i olika stadsdelar runt om i Göteborg denna sommar. Vad jag undersöker är alltså två olika typer av protester som återkommer mer eller mindre frekvent, i olika konstellationer. Detta med syfte att utröna på vilket sätt dessa händelser och dess aktörer beskrivs. Studien söker svar på vilket sätt protesterna genom tidningarnas rapportering förhåller sig till politiken, offentligheten och demokratin.

Vad jag intresserar mig för är inte aktörernas agerande i första hand, varken de protesterandes eller myndigheternas, utan vilken funktion deras ageranden och de efterföljande händelserna får i rapporteringen av dem och hur rapporteringen sätter gränser för på vilket sätt händelserna kan förklaras, och då inte minst i förhållande till en kritisk teoretisering av *det politiska*. *Det politiska* är ett centralt begrepp för denna uppsats, dess användning och betydelse kommer att redogöras för senare i texten. Att protesten som händelse, både i form av demonstrationer som slutar i våldsamheter och våldsamma yttringar så som bilbränder och attacker mot myndighetspersonal i förorterna, är ständigt återkommande gör det till ett intressant objekt att studera eftersom det finns en kontingent konstant i deras existens. Detta samtidigt som händelsens individuella potential och säregna karaktär är mycket närvarande, inte minst i hur händelsen beskrivs i medierna. Som central bakgrund till uppsatsen finns den

intrikata frågan; hur kan protester, som verkar bli allt fler, förstås genom en läsning av medierapporteringen om dem? Med hjälp av kritisk diskursanalys (CDA) och teoretiska utgångspunkter kopplade till *det politiska, offentlighet, regerande och våld* kommer den mediala berättelsen om de två ovan nämnda protesterna att studeras. Diskursbegreppet, samt de övriga centrala begreppen i uppsatsens begreppsapparat, kan användas på olika sätt. Inte minst skiljer sig användningen av begreppen i denna text sig ifrån vad vi skulle kunna kalla ett mer vardagligt användande av dem och genom studien presenteras de använda begreppens specifika och centrala betydelse för studien.

Syfte och frågeställningar

Genom att studera rapporteringen om Ockupationsfestivalen 2009 i Sydsvenskan och Göteborgspostens rapportering om stadsdelsvåldet i Göteborg 2009 syftar studien till att söka efter den diskursiva konstruktionen av dessa händelser med särskilt fokus på den diskursiva konstruktionens politiska funktion och förutsättningar.

Med hjälp av följande frågeställningar söker uppsatsen följa det syfte som redogjorts för ovan.

1. Vilka diskurser och motdiskurser framträder i rapporteringen?
2. Vilka är de centrala aktörerna i rapporteringen kring protesterna? Hur förhåller sig dessa aktörer till varandra genom de diskurser som framträder?

Frågorna leder fram till en mer övergripande fråga: hur förhåller sig rapporteringens diskursiva ordning till idén om *det politiska*?

En introduktion till fallen

Underlaget för denna uppsats utgörs av tidningars rapportering kring två olika protester. Den ena, som utspelar sig i Lund i maj månad 2009 går under namnet Ockupationsfestivalen. Det andra fallet utspelar sig något senare samma år i Göteborg. Detta avsnitt syftar till att introducera och vägleda läsaren till fallen som senare analyseras. Detta blir relevant då de exempel som tas upp i analysen inte följer en kronologisk ordning. För att underlätta läsningen av uppsatsen samt att ge utrymme för en friare presentation av materialet följer här en redogörelse av fallens mest centrala händelser.

I maj 2009 planeras en ”Ockupationsfestival” att gå av stapeln i Lund. Mer än en vecka innan festivalen startar inleder tidningen Sydsvenskan rapporteringen om

vad som kommer att hända och vilka som kommer att delta. Många artiklar under perioden före festivalen har ett fokus på att ett stort antal poliser kommer att lånas in från andra distrikt. Sydsvenskan kommer också att rapportera från festivalens två dagar, med flera artiklar båda dagarna och från det efterspel som blir. Under de två dagarna festivalen pågår görs flera försök att ockupera hus och aktivisterna demonstrerar på Lunds gator. Det uppstår spänning mellan polis och demonstranter under båda dagarna. Första dagen uppstår det en tumult situation efter att demonstranter försökt ockupera ett hus, detta försök misslyckas, men konfrontation uppstår mitt i centrala Lund. Senare samma eftermiddag försöker demonstranterna ockupera en annan byggnad, ett gammalt observatorium vid Stadsparken. Det misslyckas efter att polisen effektivt motverkat ockupationen och dagens avslutas med en manifestation mot det kraftiga våld aktivisterna upplever att polisen har utövat. Andra dagen lyckas aktivisterna med att ockupera byggnader vid S:t Lars i Lund. Anledningen till att de lyckas med ockupationen är att det parallellt hålls en demonstration vid vilken polisen har sitt fokus. När informationen om att ett hus är ockuperat blir känd förflyttar, sig resten av aktivisterna, samt polisen mot de byggnader som har ockuperats. Ockupanterna lyckas hålla byggnaderna en kortare tid, festivalen avslutas med att polisen efter några timmar utrymmer byggnaderna. Summeringen av festivalen kan vi läsa om i Sydsvenskan: "Åtta anhållna och 63 gripna misstänkta för olaga intrång samt för mindre brott" (Sydsvenskan, 19/5). Trettio demonstranter ska enligt uppgifter till tidningen ha behövt söka sjukvård.

Det andra fallet består utav ett mindre antal händelser, löst sammankopplade, som pågick i Göteborg under sensommaren 2009. Det börjar den, 18 augusti, med att polispatruller attackerar av ungdomar i stadsdelen Backa i Göteborg. Bilar sätts i brand och räddningstjänsten behöver enligt utsago polisens skydd vid släckningsarbetet. Oroligheterna fortsätter sedan under dagarna som följer och de sprider sig också till andra stadsdelar i Göteborg. I flera dagar råder stor förvirring kring vad som lett fram till ungdomarnas upplopp. Efter några dagar framträder en talesperson som går under namnet Fofa, som ger en förklaring till vad det är som lett fram till de våldsamma upploppen. Fofa har, tillsammans med sina vänner, författat en kommuniké skriven på kartongbitar från en limpa cigaretter, där den utlösande faktorn lyfts fram. De refererar till en händelse den 10 augusti. Då ska polisen ha ingripit mot alla som befunnit sig vid en närbutik i Backa. Ungdomarna menar att polisen med automatvapen helt urskillningslöst ska "gått på alla" som vistades vid butiken. På kartongbitarna beskriver ungdomarna sin situation, hur samhället negligerat dem och där den enda uppmärksamhet de lyckas fånga, är den från polisen. Oroligheterna fortsätter med varierad grad av intensitet och kommer att generera nyheter och artiklar i Göteborgsposten under en månads tid.

Metodologiskt och teoretiskt ramverk

Metodologiskt är denna studie grundad i en förståelse av språkets betydelse för tankens och handlingens praktiska begränsningar. Utan att betona denna betydelse till en överdrift är det trots allt ett vedertaget epistemologiskt antagande att det är genom att studera språklig praktik som vi kan studera världen. Jag placerar mig med denna studie i ett fält där syftet är att nå kunskap om det vi delar som samhälleliga och kulturella tankestrukturer och värderingar genom att studera en språklig praktik – i mitt fall två tidningars rapportering kring händelser med våldsam karaktär. Vidare kommer jag redogöra för ingångarna till de teoretiska val som används i analysdelens olika kapitel.

Diskurs som teori och metod

Diskurs har kommit att bli ett av de dominerande modeorden inom samhällsvetenskapen idag. Efter den språkliga vändningen, där språket som studieobjekt intagit en alltmer central roll inom samhällsvetenskapen och humaniora, är diskurs ett begrepp som är oundvikligt att stöta på. Vid studiet av medietexter som i den uppsats som här följer är diskursbegreppet ett viktigt verktyg. Den historiska utgångspunkten för diskursanalysen spåras oftast till Michel Foucault och de verk i vilka han studerat hur individer blir subjekt genom olika diskurser, så som den vetenskapliga eller den psykiatriska diskursen eller hur fängelsets diskursiva praktik utvecklas över tid och skapar olika subjekt beroende på hur de fängslade institutionernas språkliga och materiella funktion förändras (se till exempel Foucault, 1986; Foucault, 2003).

Det är genom språket och diskurserna som vi kommer åt tankestrukturer och mönster för hur vi kan tänka och handla över tid. Vi kan se att detta på den ontologiska nivån skiljer sig från alla essentiella sätt att förstå subjektet. Gentemot en cartesiansk förståelse av subjektet som autonomt och skapande av världen kan vi genom att hårdra det säga det motsatta om, en i alla fall tidig foucauldiansk förståelse, där diskursen är vad som konstituerar subjektet (Winther Jørgensen & Phillips,

2000). Det är förvisso omtvistat till vilken grad vi sitter fast i språket och kulturen och på vilket sätt vi som individer kan störa och förändra ordningen. Det sätt på vilket Norman Fairclough definierar diskursens roll är dialektiskt; där betraktas diskursen och dess förhållande till subjekten som öppen på ett sätt som skiljer sig från Foucault (åtminstone från hans tidiga, och i samhällsvetenskapen, mest använda verk). Diskursen är förvisso konstituerande, det vill säga skapar subjektens positioner, men den måste samtidigt konstitueras. Rimligtvis finns det ett språkligt subjekt som genom ett kreativt språkligt spel förändrar en viss diskursiv ordning (Fairclough, 1995).

Det finns flera olika metodologiska skolor som följt på Foucaults historiska diskursiva utgrävningar. Förutom Faircloughs kritiska diskursanalys, som i stort vägleder denna studie, är analyser med hjälp av diskursteori (främst utvecklad av Chantal Mouffe och Ernesto Laclau (2008 [1985])) vanliga när det kommer till att förstå diskursers funktion i förhållande till det politiska. Utan att i detalj gå in på vad det är som särskiljer de olika diskursanalyserna, går det notera att analyser inspirerade av diskursteori och CDA (*Critical Discourse Analysis*) delar ett intresse för hegemoni. Det är den senare förståelsen av diskursens funktion som främst kommer att metodologiskt ligga till grund för denna uppsats. Inte minst eftersom Faircloughs kritiska diskursanalys är en mer utvecklad metodologi, som finns i metodens lingvistiska verktyg och teoretiska fundament, och därför mer behjälplig i en studie av detta slag med nyhetstexter innehållande många källor och möjligheten att placera flera olika diskurser i en diskursiv ordning. Lilie Chouliaraki och Fairclough argumenterar för att den kritiska diskursanalysen har en viktig roll inom kritisk forskning idag, kanske mer än någonsin. I det senmoderna samhället är rollerna uppluckrade, vilket förvisso har möjliggjort för nya aktörer att framträda, men det har också komplicerat känslan av självet (Chouliaraki & Fairclough 1999). Eruptiva förhållanden, på till exempel arbetsmarknaden, i ett postindustriellt samhälle skapar en mer prekär situation för många med en osäkrare position i samhället. Ett uppluckrande av det traditionella samhället i den tidigare moderniteten ledde till ett befastande av industrisamhällets positioner, vilka nu omsätts och omformuleras kanske snabbare än någonsin tidigare. Vad den kritiska forskningen och CDA försöker göra är att fastställa på vilket sätt dessa relationer skapas och omstöps och hur det påverkar människor som befinner sig inom dessa relationer (Ibid).

Vidare kommer de metodologiskt mer specifika förutsättningarna för denna studie redogöras för. Det är svårt att skilja de teoretiska fundamenten från de metodologiska (Ibid), vilket kommer göra att den teoretiska diskussionen nedan inlemmas i diskussionen kring förutsättningarna för just denna uppsats. Vidare är konceptualiseringen av diskurserna och dess analys nära sammankopplad av de teoretiska temana, vilket även syns tydligt i presentationen av analysen. Därför kommer det teoretiska ramverket, ingångarna till analysen, att presenteras senare i detta kapitel.

Den kritiska diskursanalysen

I det som följer kommer jag att redogöra för på vilket sätt den kritiska diskursanalysen har tillämpats mer precist i arbetet. Viktiga teoretiska begrepp och metodologiska verktyg omnämns och diskuteras, både dess relevans och dess konkreta tillämpning. Den kritiska diskursanalysen är genom flertalet arbeten redogjord för både vad gäller dess teoretiska grund och dess praktiska tillämpning (se till exempel Fairclough, 1995; Chouliaraki & Fairclough, 1999; Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Samtidigt gäller det omvända. CDA, som den är beskriven av Fairclough behöver ofta anpassas till en specifik studies syfte. En utgångspunkt för CDA, dess tredimensionella modell, är en abstrakt modell samtidigt som den utgör ramarna för studiens genomförande. Denna tredimensionella modell består av beståndsdelarna *text*, *diskursiv praktik* och *social praktik*. De tre dimensionerna ska vid användandet av CDA studeras. Vad som utgör texten i denna studie är tydligt då det rör sig om tidningsmaterial. På det textuella planet studeras textens sammansättning med hjälp av lingvistiska verktyg; särskilt fokus har här legat på det *modalitet* och *transitivitet* (Winther Jørgensen & Phillips, 2000). Analysen av modalitet fastställer ett uttalandes "affinitet med en sats" (Ibid s.87), alltså med vilken säkerhet en talare uttrycker något, till exempel en sanning. Analysen av transitivitet studerar på vilket sätt subjekt och objekt sammanbinds med händelser och processer för att studera på vilket sätt aktörer lyfts fram. Ett sätt att förstå hur en aktör göms, är genom en *nominalisering*, en process där ett substantiv ersätter ett subjekt i en process. Detta har fungerat som ett sätt att studera på vilket sätt olika aktörer kring protesterna sätts i samband med inte minst våldet, men också hur de problem som ligger till grund för protesterna binds samman med politiska aktörer.

Den andra dimensionen, den diskursiva praktiken, består främst av textens produktionsförhållanden och konsumtionsförhållanden. Här har vi framförallt nyhetsgenrens villkor som utgångspunkt, samt dess undergenrer. "Relationen mellan texterna och den sociala praktiken medieras av den diskursiva praktiken" (Ibid s.75). På det sättet är förhållandet dialektiskt mellan texten, dess konsumenter och producer center samt den tredje dimensionen, den sociala praktiken. I den diskursiva praktiken fastställs tidningarnas användning av speciella diskurser, vilket sedan sätts i förhållande till den sociala praktiken. För att förstå texten och den diskursiva praktiken upprättas en teoretisk ram. Det är i och med etablerandet av detta teoretiska ramverk som analysen av texten får en dialektisk funktion. Vad Fairclough kallar *diskursordningen* är fastställandet av en diskursiv ordning. Diskursordningen syftar på förhållandet mellan de olika diskurser som är verksamma kring ett specifikt ämne. En politisk diskursordning, skulle kunna sägas innehålla en diskurs om ekonomi, tillväxt, medborgarskap, demokrati, etcetera. Med hjälp av de teorier som används upprättas en möjlighet att förstå vilka diskurser som utgör delarna i protesternas diskursordning och dessa ska, genom analysen, ställas mot texten. Ett fundamentalt problem som ställs här är; hur texten reproducerar eller rekonfigurerar diskursordningen. Därmed kan vi förstå det teoretiska ramverket som en ingång till läsningen av texten, på samma gång som vi läser den teoretiskt upprättade diskursordningen

med hjälp av det empiriska materialet. Den diskursiva ordningen är ett sätt att förstå det hegemoniska i språkbruket. Hegemonin kännetecknas av på vilket sätt något görs naturligt, hur en händelse sätts i förhållande till ett "betydelsekonsensus", således vad som är sunt förnuft knutet till en viss process. Vi kommer att återkomma till hegemonin i avsnittet om hur *det politiska* ska förstås.

Precis som med alla andra metoder har CDA vissa epistemologiska och metodologiska begränsningar. En viktig begränsning ligger i dess dialektiska natur; det är svårt att fastställa var gränsen mellan diskursordningen och textens diskurser går. Metodologiskt är det svårt att se vad som påverkar vad, hur det rent analytiskt är möjligt att dra upp en gräns mellan texten som konstitutiv för ordningen eller tvärt om. Detta är både den dialektiska metodens styrka och svaghet, och en erkänd kritik (se Winther Jørgensen & Phillips, 2000). I detta dialektiska utrymme, som uppstår genom analys av text, finns möjlighet att fånga diskursernas inbördes förhållande och hur de konstituerar en stabil eller instabil ordning. Den diskursiva ordningens stabilitet diskuteras sedan i förhållande till den teoretiska nivån, vilken här utgörs av *det politiska*.

En annan välkänd kritik mot CDA är på vilket sätt den diskursiva praktikens dimension ska förstås och studeras. Kritiken riktas främst mot hur konsumtionen och produktionen av texten sällan studeras med hjälp av CDA trots att denna dimension utgör en central del i den teoretisk-metodologiska modellen. Denna studie kan falla under denna kritik då den inte har fokus på studiet av receptionen eller produktionen av texterna, utan texterna i sig själva; en vanligt förekommande brist (Ibid). Varje studie kräver många val och avgränsningar, i denna ligger fokus på hur tidningsredaktionerna beskriver två protester. Ett alternativt tillvägagångssätt hade kunnat vara att med fokusgrupper studera på vilket sätt en publik diskursivt förhåller sig till en del av det textmaterial som studeras i föreliggande uppsats.

Det empiriska urvalet

Det empiriska urvalet för denna studie består av tidningsartiklar som behandlar de två händelserna. Artiklarna är hämtade från Göteborgspostens och Sydsvenskans pappersupplaga. Artiklarna som hämtade ur Göteborgsposten behandlar oroligheterna i Göteborg och de artiklar som berör Ockupationsfestivalen är hämtade från Sydsvenskan. Att urvalet är begränsat till två lokala morgontidningar beror på att ett större underlag hade varit önskvärdt. Att valet föll på just dessa tidningar beror på deras ställning som förstetidning i båda städerna där protesterna framträder. Totalt har 94 artiklar valts ut, alla artiklar som behandlar protesterna under en den period då det rapporterades som mest intensivt från de olika fallen har ingått i urvalet. De är fördelade på följande vis; 31 artiklar i Sydsvenskan och 63 i Göteborgsposten. Den samlade mängden artiklar har legat till grund för analysen som presenteras i följande avsnitt. Valet av det tryckta tidningsmediet står att finna i dess, för syftet att analysera

text, fördelaktiga egenskaper. En annan egenskap som tidningens tryckta form har är dess beständighet, att materialet till skillnad från nyheter publicerade på internet, förblir tillgängliga i oförändrad form.

Anledningen till att valet föll på två händelser och inte en står att finna i det att de båda har centrala likheter. Framförallt handlar det om medierapporteringen från gatuprotester, i vilka de delar vissa egenskaper och att de till stor del är platsbundna. Fallen har båda en karaktär som gör att polisen spelar en central roll. Samtidigt är händelserna olika, till plats och aktör. Det är just denna spänning mellan det som binder dem samman och det som skiljer dem åt som varit central i valet av fall.

Att valet fallit på just morgontidningar och inte på någon annan genre, mer naturligt kopplad till protesternas och deras aktörers verksamhet och sfär, beror på, att syftet är att förstå på vilket sätt protesterna sätts i förhållande till det vardagliga och hegemoniska. Ett annat fokus för studien hade kunnat vara att studera på vilket sätt protestanter också blir medieproducenter för att kunna konstruera motdiskurser (se till exempel Askanius, 2012). Här står morgontidningen för en offentlighet som samlar en bred läsekrets, och som trots andra mediers inträde fortfarande har en central position i det offentliga.

En politisk kritik i tider av det *politiskas* bortträngning

Vi har under de senaste decennierna upplevt en tilltagande förvirring kring vad det är som karaktäriserar det politiska. Sovjetunionens fall bidrog till att det politiska fick en ny position. Dominerande kom Francis Fukuyamas förståelse av *historiens slut* att bli (Fukuyama, 1992). Innebörden var att den liberaldemokratiska hegemoniska ordningen stod som evig segrare efter murens fall. Berättelsen löd att de konflikter som fortfarande bestod skulle ses som begränsade i omfattning, inte sällan sågs konflikterna vara kulturellt och religiöst betingade. Utsikten var att dessa så småningom skulle naturaliseras in i den västerländska liberala demokratis ordning. Denna utopiskt fredliga förståelse av historien kan delvis sägas ha nått vägs ände i det att händelserna den 11 september kom att lämna utrymme för en andra dominerande tolkning, nämligen den om *civilisationernas kamp* (Huntington, 2006). Vad dessa tankeströmningar delar är en insikt om att de politiska kamperna inte längre förs utmed gränsen mellan höger och vänster, liberalism och marxism, frihet och jämlikhet. Konflikterna anses istället vara avgjorda. Fukuyama drar upp gränsen mellan modern och efterbliven där Samuel P. Huntington gör det till en konflikt mellan olika konkurrerande kulturella center. Om vi inte enbart vill avfärda den våldsamma protesten och dess mediering som ett inslag av efterblivenhet eller kulturella skillnader behöver vi lämna den positiva teoretiseringen av historiens slut och civilisationernas kamp. Dessa utgör blott en historisk bakgrund och ett argument för att gå vidare, i en tid av ständiga politiska protester. Således formuleras här nedan istället en kritisk diskussion kring vad som utgör det politiska av idag och hur begreppen för *det politiska*

och dess förhållande till det postpolitiska kan användas för att förstå tidningars rapportering om konflikter i samhället.

Vi kan förstå det postpolitiska som en central utgångspunkt i det nya tänkandet om det politiska. Till stor del är det en utveckling som kommer ur globaliseringen i dess nyliberala ekonomisk-politiska form där politikens traditionella aktörers positioner förskjutits (ex Bauman, 2000; Beck, 2005). Vad som kännetecknar detta tillstånd är ett undanträngande av politiska konflikter med hjälp av ökat fokus på *regerandet* (Rosanvallon, 2010) genom *ekonomiska experter* (Žižek, 2010) *säkerhet* (Bauman, 2012) eller, som Giorgio Agamben (2005) pekar på, kännetecknas vår tid av ett regerande genom rättsliga undantagstillstånd, eller hur avsaknad av möjligheten till röst är påtaglig (Couldry, 2010). Denna utveckling har framförallt skett genom ett allt större utrymme för ekonomisk rationalitet och lett till att många har börjat tänka om kring på vilket sätt politiken och demokratins subjekt kan förstås i en värld där den politiska maktens rationalitet är förflyttad.

Det politiska är ett begrepp som idag i första hand förknippas med Mouffe (2008). Senare, i avsnittet som behandlar en politisk läsning av medietexterna kommer *det politiska*, enligt Mouffe, mer utförligt att förklaras. Som komplement till Mouffe finns flertalet teoretiker och filosofer som idag sysselsätter sig med att förstå politiken och dess aktörer på ett nytt sätt. Framförallt använder jag mig av Jacques Rancière och Slavoj Žižek för att diskutera protesterna i ett politiskt sammanhang. Hos dem ligger fokus på hur de olika rösterna kan knyta an till, och göras förståeliga i, den politiska diskursen. Denna diskussion är tydligast i analyskapitlets tredje del med titeln *Politikens rum*. Samtidigt är protesternas politiska potentialitet huvudspåret för uppsatsen till vilket de andra teoretiska spåren alla förhåller sig. Om Mouffes och Rancières olika förståelser för vad som konstituerar det politiska utgör ramverket för den övergripande frågeställningen är de andra spåren analytiska hjälpmedel för att få ett grepp om en den diskursiva ordningen.

I det första avsnittet *Den polisiära och regerande diskursen*, där fokus ligger på hur polisen och ordningens diskurs framträder, är utgångspunkten Foucaults intresse för *regerandet* och dess egen historia. Hjälp hämtas delvis också från Zygmunt Bauman kring hur vi kan förstå en förskjutning av statens roll, med ökat fokus på upprätthållandet av lag och ordning som det centrala i statens legitimitet. Vidare refereras till tidigare studier som knyter an till protester och diskurser om lagen och ordningen. Nästföljande avsnitt berör våldet och vilka som förstås som våldets aktörer i materialet. Den teoretiska vägen in i materialet går här via Žižek, samt Hannah Arendt, för att diskutera på vilket sätt våldets aktörer görs synliga och vilken funktion våldet får i nyhetsrapporteringen om protesterna.

Det fjärde analysavsnittet berör det *offentliga* och *allmänheten*. En idealtypisk förståelse hämtas från Stephen Coleman och Karen Ross i *The media and the public* (2010). Förutom en idealisk konstruktion av det offentliga som ställs mot materialet erbjuder Nina Power (2012), mot bakgrund av de senaste årens protester i Storbritannien, flera olika gestaltningar av allmänheten. Hon beskriver hur motsatta gestaltningar av allmänheten används för helt olika syften. De som protesterar gestaltar sig själva som allmänheten för att göra sina anspråk legitima, för allmänhetens

skull. På samma sätt använder sig framförallt rätten och myndigheterna allmänheten för att göra protesterna illegitima.

De teoretiska spåren etablerar ramverket för den kritiska diskursanalysen. Det är först härigenom texterna får mening. Teorierna som här ovan presenterats är de som används operativt och genomgående i analysen, de är valda med utgångspunkt i den situation som av många teoretiker ses som postpolitisk, postdemokratisk (Crouch, 2011), karaktäriseras av en konsensuspolitik eller, vad Rancière (1995) kallar, en *mittens utopi*. Detta samtidigt som den ekonomiska krisen och protesterna mot den rådande situationen runt om i Europa blir allt mer påtagliga för varje dag som går. Denna studie väljer därför att som objekt studera protestens mediala representation för att försöka förstå dess framträdande i förhållande till vad som sägs vara en postpolitisk tid. Den analys som följer är således ett försök att förstå hur diskurserna kring gatans protester, i en av nyliberalismen dominerad postdemokratisk tid, konstrueras och bestäms.

Diskursernas våldsamma ordning

De avsnitt som följer utgör uppsatsens analyskapitel. Avsnitten är tematiskt uppdelade över fyra kapitel. I varje avsnitt presenteras en teoretisk diskussion som vävs samman med det empiriska materialet. På detta sätt presenteras de i rapporteringen mest framträdande diskursiva formationerna. Oundvikligen kommer de olika diskussionerna i avsnitten referera till varandra. Ämnena som tas upp är nära sammankopplade. Samtidigt är denna tematiska uppdelning ett försök just att separera de från varandra för att ha en möjlighet att förstå deras inbördes förhållande. Tanken är således att dessa teman för sig inte bör förstås som totala utan just som delar. I diskussionen som avslutar uppsatsen kommer dessa diskursiva formationer förhållas till varandra på ett mer systematiskt vis. Det är där som analysen, som här presenteras, syntetiseras och blir till en diskursordning och vars innebörd för det politiska formuleras.

Den polisiära och regerande diskursen

I följande avsnitt kommer polisens diskurs, det språkbruk som blir centralt i naturaliseringen av polisen som aktör i rapporteringen, att utläggas. Som vi ska se är inte byggstenarna för denna diskurs rent polisiärt språkbruk, utan kompletteras av andra typ av diskurser för att bygga den första viktiga diskursen i rapporteringen.

För att ringa in denna diskurs behöver vi en förståelse av på vilket sätt vi kan se på polisen, staten, dess förhållande till invånarna och hur ett regerande för sig självt uppstår. Foucault (2010, [1978]) påpekar att den moderna staten först på 1700-talet upptäcker befolkningen som ett problem. Då utformas ett nytt tredelat sätt att se på sig själv, som skiljer sig från tidigare epokers statliga rationalitet. När befolkningen i sin helhet är regerandets fokus uppstår detta samtidigt med den ”politiska ekonomins” vetande, som blir det vetande genom vilket regerandet utvärderar sig själv. Befolkningen som statistisk enhet och ekonomin som vetandet, med vilket man utvärderar regerandet, är de två centrala delar som kompletteras med vad Foucault kallar ”säkerhetsdispositiven”. De består av olika institutionella funktioner

i styrningen som, till skillnad från tidigare epokers försök att på ett mer precist plan forma individer genom disciplin, använder sig av en övergripande säkerhetsstrategi för att undvika oroligheter. Istället för att i en positiv mening forma individer genom skolans och fängelsets princip kom regerandet att bemöda sig med befolkningen i sig genom ett negativt fokus på att hindra störningar och oordningar. Han samlar denna typ av regerande under begreppet regerandekomplexet och Foucault menar att vi fortfarande idag ”lever i regerandekomplexets tidsålder” (Foucault, 2010 s.115). Detta perspektiv introduceras för att kunna förstå regerandet, eller det polisiära, som något tillhörande staten och dess egen omsorg om sig själv inbegripet i myndigheternas ageranden. Foucault menar vidare att det är inom denna institutionella ram för regerandet som de flesta politiska kamper har yttrat sig i modern tid och att befolkningen och dess överlevnad, ofta drägliga sådan, varit nödvändig för den moderna statens legitimitet och överlevnad. Han läser statens sociala omtanke som en del i regerandets maktteknologier. Följaktligen betyder det att från den stund då staten bryr sig om befolkningen, som en del i en maktteknologi, kan också denna omtanke bli objekt för politisk kamp. I ett tidigare skede var det svårt att tänka statens ansvar när den själv inte hade en rationalitet för ett sådant ansvar.

Zygmunt Bauman (2012) konstaterar att den typ av legitimitet som staten tidigare haft är på väg att trängas bort på grund av dess förändrade förhållande till befolkningens materiella och sociala behov. ”Den sociala ställningens farliga skörhet har nu omdefinierats till en privat angelägenhet, ett problem som var och en själv får hantera med sina privata tillgångar” och de som inte kan hantera denna angelägenhet ”klassificeras om, från föremål för social omsorg, till en fråga om lag och ordning” (Bauman 2012 s. 66). Statens skydd av befolkningen har förskjutits, från vad Bauman menar har varit ekonomiska problem, till att nu snarare vara fokuserat på personliga hot. Bland dessa hot kan vi finna ”pandemier, osunda matvaror och livsstilar, ’underklassens’ kriminella aktiviteter och antisociala beteenden och på senare tid global terrorism” (Ibid s.67). Detta hot blir således centralt i regerandet när de materiella frågorna alltmer försvinner som grund för statens legitimitet gentemot befolkningen. Som en av de mest framträdande symbolerna för det hot som blir mer synligt nämner Bauman det som i Frankrike kallas ”banlieues”, motsvarande Sveriges miljonprogram. I Frankrike har förorterna spelat stor betydelse i skapandet av detta inre hot. Där har det också skett en viss förflyttning som är kopplad till den generella förskjutning som Bauman anmärker på, från att ge skydd mot utsatthet och fattigdom till att nu regera genom lag och ordning. Detta har till exempel studerats av Mustafa Dikec (2011 [2004]) i ett kapitel med titeln *Från röster till oväsen: Ideologisk bestämning av icke artikulerade rättviserörelser*. I kapitlet påvisar han hur ”statliga yttranden” kring den franska förortens problem har förändrats under två decennier, hur staten tidigare uppfattade protester från förortens ungdomar som legitima och förståeliga, till att omkonfigurera dessa protester till illegitima och irrationella hot. Detta är konsekvensen av en omstöpning av det ”perceptuella fältet”, inom vilket dessa protester uppfattas och tolkas. I detta fält blev polisen central och det ”nödvändiggjorde handlingsprogram som byggde på repression och konstant övervakning; poliser omfördelades och ökade i antal” (Dikec, 2011 s.158). I medier har utveck-

lingen i förhållande till brott fått ett autonomt rum, medierna blir själva en viktig institution i beskrivningen av brottsproblematiken (Pollack, 2001). Medierna blir viktiga i skapandet av en ”panik” och ett hot. Ester Pollack skriver i *Medier och brott* beträffande mediepaniken kring brottslighet att ”aktörer utanför medierna har nytta av den i medierna konstruerade paniken. Politiker kan visa handlingskraft och få väljarnas sympati. I processer av mediepanik blir det också legitimt, både för medier och politiker, att överskrida etablerade gränser” (Ibid s.320). Vi ska se hur polisen på olika sätt normaliseras i materialet nedan. Dock finns det inom ramen för denna studie inget utrymme till att försöka nå en förståelse kring huruvida en förskjutning över tid har skett.

Mitt urval av rapporteringen kring Ockupationsfestivalen i Sydsvenskan inleds redan en dryg vecka innan festivalen ska börja. I detta skede är rapporteringen sporadisk och fokus ligger på förväntningarna inför festivalen, källor från polismyndigheterna dominerar, främst med kommentar rörande på vilka sätt staden kommer att *drabbas* av festivalen. Det förväntas att vissa saker ska hända redan innan någon orolig situation har uppstått. Oro som denna är vanligt förekommande innan politiska demonstrationer, och polisens roll normaliseras. Just på grund av den oro som uttrycks, redan innan den politiska demonstrationen, blir polisen en naturlig aktör som ges utrymme i rapporteringen. Sammanlänkad med denna förvarnande rapportering är det jag kallar den polisiära diskursen, som finns i rubriker från den tidiga nyhetsrapporteringen av fallet.

Vi kan läsa en rubrik i Sydsvenskan från den 16 maj som lyder ”200 poliser från hela landet” som syftar på att polisen förbereder sig med att rusta upp inför den stundande tvådagarsfestivalen. Vi får veta att det behövs en stor polisiär närvaro när det ska manifesteras för fler bostäder. I samma artikel kan vi läsa ”Polisinsatsen har också som uppgift att se till att inga *människor* – demonstranter, poliser eller andra personer – skadas.”² Huvudsyftet tycks vara att inga människor skadas under helgen. Tidigare uttalar sig polisens informatör Eva-Gun Westford som då menar att demonstranterna ska kunna uttrycka sina åsikter i största möjliga mån, så länge ingen förstörelse sker. I artikeln skapas ett förhållande mellan två olika funktioner som polisen har vid de stundande demonstrationerna, dels att skydda egendom något som presenteras tidigt i artikeln, dels att skydda människor något som journalisten i artikeln får att framstå som polisens sekundära uppgift i och med användandet av ”också”. Användandet av ”också” ger en nominaliserande effekt på polisens roll som beskyddare av de mänskliga deltagarna i demonstrationen. Genom nominaliseringen skapas en beskyddandets logik som följer; först egendom sedan demonstranter. Genom mediediskursen kring demonstrationer och den intertextuella kedja finns inneboende i denna blir det inte svårt att förstå hur det väntade är att egendom kommer att förstöras. Här finns ett paradoxalt förhållande mellan mediebevakningen av demonstrationer och demonstrationernas våldsamhet. Denna interdiskursiva kedja kan fångas i vad som har kallats *våldsfiltret* (Findal, 2002). Våldsfiltret består i en nyhetsvärderande förväntning på att våld kommer att förekomma vid demonstratio-

2 Egen kursivering

ner. När våldsamerheter inte utbryter får demonstrationer sällan något stort utrymme i pressen.

I ett senare avsnitt i analysen kommer en djupare diskussion att lyfta fram vad det är som anses behöva skyddas, på vilket sätt en allmänhet måste skyddas samt vad denna allmänhet kan tänkas vara. Den polisiära diskursen tar form genom ett integrerande av ett polisiärt språkbruk i de journalistiska texterna. Vi kan till exempel läsa i en artikel från den 11 maj hur polisen, precis som i den senast nämnda artikeln, kräver hjälp utifrån för att kunna handskas med Ockupationsfestivalen. Vi kan här se hur hotet skapas genom att behovet av en stor polisiär närvaro kommuniceras. Polisen svarar här på ett redan befintligt hot, som ligger i den förväntan på oroligheter som kommuniceras genom artikeln. Att fokus före festivalen läggs på just hotet skulle i sig kunna motivera att detta framförallt är en hotets diskurs. Men att en hotbild målas upp och presenteras genom journalistikens antagande och polisens kommunikation gör att polisen blir en viktig och naturlig aktör i sammanhanget. Denna naturalisering av polisen i demonstrationens diskurs kan delvis förstås i förhållande till den roll polisen traditionellt sett har som *elitkälla* (Stuart Hall et al. 1978) och då särskilt i samband med hot mot ordningen. De har en självklar historisk roll som den primära källan vid denna typ av händelser som är knutna till en hotad ordning.

Den första artikeln som publiceras handlar just om detta hot på ett konkret sätt, hur det har fått konsekvenser för annan verksamhet. Vi kan läsa hur ett årligt skolenemang i Lund väljer att ställa in på grund av rädslan för att det ska bli våldsamerheter i staden. I första stycket i artikeln *Turistbyrå räds inte festival* kan vi läsa:

Nästa lördag planerar ungdomar att genomföra en "ockupationsfestival" i Lund. Det har fått Kulturskolan att ställa in sin planerade parad och uppvisning på Stortorget. Att ockupationsungdomarna sagt sig att "med buller och bång" vilja ta över stan fick kulturchef Barbro Stigsdotter Möller att ställa in den årliga paraden genom centrum. – Vi har ju ansvar för eleverna, sade hon till Sydsvenskan för ett par veckor sedan (Sydsvenskan, 5/10).

Som rubriken antyder ställs Kulturskolans parad mot en samling evenemang i Lund samma dag som anordnas av Turistbyrån, vilka väljer att inte agera trots den förmodade risken för störd ordning. Uttryckt med kulturchefens ord anses festivalen vara tillräckligt hotfull för att utgöra en potentiell fara för kulturskolans elever.

Hotet är den konstituerande förutsättningen för att den polisiära diskursen ska kunna flytta in i nyhetstexten. Ett fortsatt hot, är därför nödvändigt för att den polisiära diskursen ska kunna reproduceras och därför blir hotet en immanent del av polisens språkliga tillblivande i texterna. Tydligt i materialet är hur polisen använder sig av ett taktiskt språk, som främst refererar till det uppdrag de har och hur det utförs. Polisens taktiska språkanvändning får betydelse för samtalet om ockupationerna och demonstrationerna. Hur det taktiska språket, växer in i nyhetstexterna är en av de viktigaste beståndsdelarna i hur polisen uppenbarar sig. Ett exempel på hur den här typen av texter ser ut går att läsa i en artikel som publicerades 19 maj 2009. Hela artikeln är ett referat från vad som skedde under helgen och har form av en rapportering, där det redogörs för var och vid vilket tillfälle aktivister blivit gripna

samt för vad. Totalt rapporteras det vara ”åtta anhållna och 63 gripna”, vilket sedan mer detaljerat spåras till olika händelseförlopp under helgen. Två exempel ser ut på följande vis; det första är en beskrivning av vad som skedde vid en av ockupationerna under den andra dagen: ”Observatoriet: Två personer är förhörda och misstänkta för olaga intrång. Den ena av dem, en dansk kvinna, är dessutom misstänkt för att ha klottrat.” (Sydsvenskan, 19/5). Kort berättar man för läsaren vad som skett. Man använder sig av ord som ”förhör”, ”misstänkt”, juridiska referenser blandat med pseudo-juridiska termer, till exempel hänvisningen till ”klotter”.³ Här har vi både operativt polisiära, juridiska, samt populära uttryck, som flyter samman och bygger upp denna taktiska språkarsenal. Det andra exemplet är ett referat av hur polisen gick tillväga för att i enlighet med lag omhändertaga personer från samma artikel:

Dessutom omhändertogs ett större antal demonstranter enligt PL 13-paragrafen, som ger polisen rätt att avvisa eller avlägsna deltagare och åskådare. De som omhändertogs fick sin identitet kontrollerad, transporterades från platsen men slipper rättsligt efterspel (Ibid).

Ordningen, eller oordningen, och de polisiära krafter som träder fram som nödvändiga för att upprätthålla, respektive stävja den, presenteras helt okommenterad i artikeln. Detta möjliggör för en mer teknisk rapportering av dessa händelser. Det går att ana en interdiskursiv linje mellan rapporteringen om Ockupationsfestivalen och andra demonstrationer i det att få av de interna polisiära begreppen som flyttar in i tidningen behöver förklaras utan finns där som givna i ett läge som detta. Polisen är tagen för given i dessa sammanhang och hur vi ser på deras hanterande av demonstrationer går förstå som ett hegemoniskt ”sunt förnuft” för att tala med Gramsci.

En annan funktion, som är given i denna den polisiära diskursen, är frågan om antal och räknandet av personer. Främst drivs detta fokus på räknandet kanske inte så mycket av polisens källor som av journalisterna själva. Frågan väcks flera gånger i materialet i vilket antal, främst demonstranterna, är representerade. Frågan om antal gäller också polisens närvaro, något vi kunde se ovan när det kom till behovet att kalla in extra personal. När det kommer till aktivisternas närvaro och antal, är det något som hela tiden krävs ett svar på; frågan om, hur många aktivister de tror kommer att medverka i manifestationen ställs till poliser. Samma fråga ställs även till de aktörer som är med och organiserar festivalen. I en artikel från 11 maj kan vi läsa: ”Hur många som kommer att medverka vet inte polisen. Något tillstånd för festivalen har inte sökts.” (Sydsvenskan, 11/5). Det finns en klar oro för antalet demonstranter och ockupanter, räknandet sker i negativ mening. Här fungerar frågorna kring antal som en del i hotet. Pressens fokus på hur många aktivister som kan tänkas delta gör denna fråga till ett problem som blir närmast obestridligt viktig. Folksamlingarna är ett potentiellt hot, mot vad är aldrig riktigt klart, och det fokus som ligger vid detta hot sätter begränsningar för förståelsen av på vilket sätt ”folkliga” yttranden i det offentliga kan tillåtas ta form. Vi kan se hur folksamlingar historiskt har varit

3 Klotter är ingen juridisk term, utan en populär och polisiär benämning på en viss typ av skadegörelse som kan sorteras under konstarten Graffiti. Inte sällan används den som en nedsättande beskrivning av all typ av gatukonst. Ett liknande exempel skulle kunna vara knark istället för narkotika.

ett hot mot ordningen (Hall et al, 1978; Coleman & Ross, 2010; Butsch, 2008), även i tidningens beskrivning framstår folksamlingen som ett hotfullt subjekt, vilket genomgående framträder genom rapporteringen.

I Göteborg är det en annan typ av händelse som rapporterats om i tidningarna. En viktig skillnad mellan Ockupationsfestivalen och händelserna i Göteborg är att det inte finns ett "före" i det senare fallet. Det finns självfallet interdiskursiva kedjor mellan dessa händelser och tidigare liknande händelser, men de våldsamma händelserna är inte planerade i förväg, och därför finns det, som i festivalfallet, ingen rapportering före händelsen. Det är en skillnad som spelar roll för hur händelserna gestaltas. Vi kan, som i fallet med Ockupationsfestivalen, här inte se en förberedande polisär diskurs, rapporteringen sker istället i efterhand och oron för våldsamheter kan därför inte konstrueras i förväg. Nedan följer ett exempel på hur den polisiära diskursen konstruerades i rapporteringen kring oroligheterna i Göteborg under hösten 2009.

Den 22 augusti publiceras nyheten om att en första person är gripen i samband med våldsamheter i Göteborg. En "i princip ostraffad" 22-åring grips vid en stor förberedande polisinsats i Biskopsgården. Vittnen berättar för tidningen att "ett femtiotal polismän, flera radiobilar och spaningsfordon, piket och bussar för eventuella transporter fanns på plats" (GP, 22/8). Det blir tydligt att det även här finns ett intresse för polisens taktik. Polisen medger för tidningen att de haft en insats men vill inte närmare gå in på hur den sett ut. Även då polisen är ovilliga källor tycks det centralt att inkludera polisens taktiska närvaro i rapporteringen, den har en naturlig plats i denna diskurs.

Våldets olika ansikten

Trots att händelserna som studeras här inte är av en extremt våldsam natur, såsom i krig eller vid en revolution, är våldet centralt i de undersökta fallen. Våldet har en viktig roll i varför dessa händelser blir till stora nyhetshändelser. I det avsnitt som följer ska våldets aktörer studeras, hur de knyts till våldet samt hur våldets subjekt får en funktion i *det politiska*. Detta avsnitt vägleds av Žižek (2008) och hans användning av begreppen *Objektivt* och *Subjektivt våld*. Vi ska se hur olika typer av våld kan framträda och vad som kan förstås som objektivt eller subjektivt våld i diskursen om våldet i rapporteringen, men först följer en redogörelse för hur vi kan förstå detta. Först och främst menar Žižek att vi idag är besatta av ett subjektivt våld. I det subjektiva våldet finner han det direkt påtagliga våldet, det våld som vi kommer i kontakt med genom nyhetsrapporteringen som påkallar vår uppmärksamhet under en kort stund. Denna typ av *emergency news* har studerats av Chouliaraki (2006) och är en nyhetstyp som riktar sig till en individuell moralisk aktör. Agerande är påkallat men det handlar då oftast om ett individuellt agerande i gestalt av en filantrop snarare än av en politisk aktör. Det är i detta sammanhang Žižek förstår de våldsamma händelsernas tolkningsram. Gränsen går vid vad vi kan göra just nu, i ett hanterande som

är nära knutet till ett *postpolitiskt tillstånd* (Žižek, 2008). Detta subjektiva våld som framträder framför oss och kallar på vår uppmärksamhet är samtidigt något som hindrar oss att greppa det Žižek kallar ett objektivt våld, som i sin tur är ett systemiskt våld som främst kan förstås som marknadens determinerande effekt över samhällens processer. Denna bild av det objektiva våldet kan sägas vara ett "ultra-objektivt" våld, då det sägs överdeterminera alla relationer. Även andra relationer, inom denna ordning som är nödvändiga för att upprätthålla det rådande kan inkluderas i det objektiva våldet. Det kan materialiseras i till exempel polisiära metoder, myndigheters sociala kontroll, eller i språkets strukturer. Distinktionen mellan det subjektiva och det objektiva våldet ter sig väldigt abstrakt, och den är svår att använda analytiskt mer än som en vägledande princip för läsningen av texterna. Då våldet har flera subjekt blir denna uppdelning viktig för att kunna förstå våldets olika subjekt, skilda från varandra.

Arendt ansåg våldets natur vara förbisett som ett mänskligt och politiskt problem. Speciellt omvälvande var hennes förståelse av förhållandet mellan våldet och makten. Det var taget förgivet att dessa två begrepp var omöjliga att separera från varandra. Arendt gör i *Om våld* (2008) istället en distinktion mellan dessa två, där de som isolerade begrepp inte är möjliga att tänkas samtidigt. Hon konstaterar att "det är otillräckligt att säga att makt och våld inte är detsamma. Makt och våld är i själva verket motsatser: när den ena förhärskar absolut, existerar inte den andra. Våldet dyker upp när makten hotas, men lämnas det fria tyglar leder det till maktens försvinnande" (Arendt, 2008 s.56). Likaväl är det omöjligt att förstå dessa rena begrepp i verkligheten för sig själva, de kan på så sätt inte skiljas åt empiriskt.

Även i detta avsnitt är det rimligt att ta utgångspunkt i det som föregår Ockupationsfestivalen, där just hotet om våldet uppstår, samt en förväntan som utgör grunden till den stora polisiära närvaron. För att kunna kategorisera våldets olika ansikten behövs olika definitioner av våld, eller olika former av våld som ryms inom våldets definition. Vi ska dock se att denna uppdelning mellan våldets subjektiva och objektiva form är dialektisk och att de är beroende av varandra. Den apparatur som Žižek lånar oss till kategoriseringen av våldets dialektiska förhållande är en förhållandevis trubbig konstruktion, vilket vi kan se ovan. Vid en hantering av materialet är dessa kategorier enbart en fond som ger oss förutsättning för en närmare analys, alltså det yttre ramverk som i Faircloughs terminologi blir en del av den sociala praktikens fält, genom vilken vi kan läsa texterna för att förstå våldets diskurs.

Vi börjar med det samtal om våldet som pågår innan händelserna utspelar sig. Aktivisterna är med i pressen och diskuterar sin inställning till våldet och svarar på journalisternas farhågor, som inte minst kommer sig av polisens upprustning vilket är särskilt tydligt i en artikel från den 16 maj. I ingressen till artikeln kan vi läsa hur aktivisterna "vill skapa ett nytt Smultronställe⁴ utan att ta till våld". Det är detta som är utgångspunkten för våldet, alltså icke-våldet, något som dock ifrågasätts starkt. I ingressen till samma artikel uttrycker journalisten tvivel mot denna förhoppning i de sammanfattande meningarna:

4 Smultronstället är namnet på ett tidigare ockuperat hus som fick ett visst stöd från människor i Lund innan det blev rivet av kommunen och polisen. Det är en återkommande referens i materialet.

I vägen står poliser från hela landet och danska aktivister som kan tänka sig ett Lund i lågor. Surret kring Ockupationsfestivalen handlar mycket om konfrontation. Vad händer om poliser och demonstranter tycker olika kring vart kvällens demonstrationståg ska ta vägen? (Sydsvenskan, 16/5).

Här presenteras den skepsis och tvekan inför aktivisternas metoder som är dominerande genom rapporteringen. I artikeln presenterar de sin strategi för hur icke-våldet ska lyckas, och de ansvariga ska se till att grupper som är våldsamma ska kontrolleras. Förväntan på att det ska uppstå en konfrontation marginaliserar dock försöken att kommunicera icke-våld som strategi och möjlig utgång. Frågan handlar snarare om vem som är våldets egentliga subjekt – vem är våldsam; polisen eller demonstranterna?

Nedan följer exempel på hur våldets subjekt konstrueras genom rapporteringen kring Ockupationsfestivalen. Vi kan till en början fokusera på aktivisterna som våldsamma subjekt, hur de blir dessa våldsamma aktörer och hur de sätts i förhållande till lagen och polisen. Genom oro och förväntan på att konfrontation och tumult ska uppstå förbereds läsaren inför festivalen, med referenser till ”Stoppa Matchen”⁵, att denna helg kommer att sluta på ett liknande sätt som demonstrationerna i Malmö. Det ser något annorlunda ut när den festivalen inleds. Det finns en svårighet att genom rapporteringen från den första dagen förstå ungdomarna som särskilt våldsamma. Detta förändras igen i rapporteringen från andra dagen, och det finns framförallt en tydlig anledning till att det förhåller sig på detta vis. Under den första dagens rapportering från Ockupationsfestivalen kan vi läsa om en ”spänd stämning”, ett avvaktande från båda parterna. Enligt tidningen var det i början av första dagen ”inga slagord, ingen musik – bara seg väntan”. Här beskrivs polisen och aktivisterna som parter, som båda har en funktion i ett visst förlopp. En av artiklarna från den 17 maj beskriver detta tillstånd av avvaktan, där de båda aktörernas metoder för upprustning och förberedelse inför en eventuell konfrontation beskrivs. Här beskrivs polisens formerande: hur många bilar de använder sig av och vad de har för utrustning. Aktivisterna beskrivs främst genom sina maskeringar, vilka står för behovet att skydda sig juridiskt om en konfrontation skulle uppstå. Aktivisternas våldsamhet ligger framförallt i maskeringen. Det refereras också till hur polisen gör olika tillslag mot demonstranterna i syfte att kontrollera deras utrustning, en passage behandlar en tvist mellan poliserna och demonstranterna med frågan om de senare ska få ha tillgång till ett par kundvagnar i tåget. Det finns i beskrivningen av ”det vita blocket” i denna första artikel från Ockupationsfestivalens första dag en antydning om hur den våldsamma demonstranten är beväpnad och klädd:

Allvaret i ockupationsfestivalen skärptes avsevärt när demonstrationstågets ”vita block” började formera sig. Runt hundra demonstranter klädde i [sic] sig i vita overaller. En del bar också hjälmar och olika skydd. Många var maskerade (Sydsvenskan, 17/5).

5 *Stoppa Matchen* var en manifestation mot en tennismatch som spelades i Malmö i mars 2009, där Sverige mötte Israel. Denna demonstration ledde till konfrontationer mellan demonstranter och polis.

Att många i denna situation är maskerade är i artikeln ytterligare ett tvivel på det önskade lugnet och icke-våldet. Det stärker ängslan som tidigare dominerat rapporteringen, ängslan över våldsamma konfrontationer mellan demonstranter och polisen. Där skyddet och hjälmarna korresponderar med rädslan för polisiärt våld och är en defensiv markör, är maskeringen snarast en offensiv markör. I den andra artikeln från den 17 maj, speglar rapporteringen inte lugnet och avvaktan utan det kaos som verkar ha tilltagit under första dagen. Här händer dock något intressant. Sydsvenskan visar redan med sin tidiga rapportering att de är väl förberedda inför festivalen. I rapporteringen från första dagen kommer läsaren otroligt nära händelseförloppet, reportern befinner sig mitt i demonstrationståget. I artikeln som beskriver kaoset på Lunds gator framträder en på många sätt humoristisk bild av händelserna som på ett effektivt sätt omöjliggör en våldsam läsning av aktivisten som aktör, i alla fall för ett ögonblick. Däremot uppstår polisens våld som subjektivt. Vi ska se hur detta skiljer sig från andra delar av rapporteringen och hur det skiljer sig från när den polisiära diskursen dominerar.

Beskrivningen av konfrontationen mellan polisen och demonstranterna under den första dagen innehåller ett par incidenter som är av en typ som sällan förekommer i rapporteringen från demonstrationer. Det relativa avstånd som brukar finnas, mellan journalister och händelsen, bidrar till att den polisiära diskursen på ett tydligt och naturligt sätt flyttar in i nyheten. Här sker något annat. Från den tidigare artikeln där lugnet och avvaktan dominerar passas man i samma nummer av Sydsvenskan vidare till nästa sida, där tumultet uppstår. Texten inleds med: ”Demonstrationståget med ungefär sjuhundra personer hinner bara gå femhundra meter längs Kyrkogatan i centrala Lund innan kaoset bryter ut”. Vi kan läsa hur flera olika grupper bryter sig ut från demonstrationståget för att nå fram till den byggnad som man tänkt ockupera. En av grupperna hamnar i en återvändsgränd, inklämda mellan husväggar och en vägg av poliser. Här inträffar det första komiska inslaget. Här kan vi läsa hur demonstranterna ser en öppen dörr till en restaurang som säljer kebab och falafel. Hela gruppen tar sig då springandes in i lokalen för att fly ”genom ett fönster tillbaka till Paradisgatan där demonstrationståget stod stilla”. För en stund försvinner allvaret i texten. Kaoset i centrala Lund, några meter från den gamla universitetsbyggnaden, sätts i en humoristisk narrativ ram, när restaurangpersonalen berättar om det. Den ena som intervjuas säger till Sydsvenskan ”Genom bakdörren kom det in demonstranter i en ström som aldrig tog slut, säger Hadeel Shamel”, vilket kompletteras av kollegans ord:

Det kändes som 200-300 personer [...]Det var en stor överraskning. Men ingenting skadades, säger Salah Maod som höll upp fönstren för att göra det lättare att hoppa ut. (Sydsvenskan, 17/5).

I texten uppstår en katt och råttalek, som här blir trivial och komisk. I stycket som följer på berättelsen om restaurangrusningen blir det dock allvarligt igen. Denna passage har betydelse för konstruktionen av aktörerna som våldsamma eftersom aktivisternas våldsamhet trivialiseras på ett ovanligt sätt. Efter detta, och i det som följer, får polisen en oväntat våldsam roll. Efter att de nyss inträngda demonstranterna åter

är samlade vid den större delen av det samlade demonstrationståget är de åter igen inträngda mellan en vägg och ett stort antal poliser. ”Emellan dem står Sydsvenskans reporter inklämd vid en husvägg.” I nästa passage konstrueras polisen som våldets faktiska subjekt i texten.

På Paradisgatan hettar det till. Plötsligt tar de ridande poliserna med förstärkning fart mot demonstranterna. Samtidigt kommer flera poliser springande från Kyrkogatan. Vissa slår med sin batong mot demonstranterna och minst en person måste föras till sjukhus. Tåget backar inte och till slut skiljer bara fem meter mellan gruppen med trettio poliser och demonstranterna som står kvar. [...] I några sekunder känns det som att det kommer att gå riktigt illa för många men demonstranterna beslutar sig för att backa tillbaka de tio meterna till Kyrkogatan. I luften hörs återkommande uppmaningar att inte ta till våld vilket alla följer sånär som på två smällare (Ibid).

I denna långa passage beskrivs polisen som aggressiva, till skillnad från de mer passiva demonstranterna. Situationen beskrivs som farlig, en situation som demonstranterna genom att defensivt dra sig ur räddar, lyckas lugna ner. Polisens batongslag ställs mot reporterns uppfattning av demonstranternas lugn, eller försök till ett lugnt uppträdande. Här blir polisens våld *subjektivt*, läsaren upplever demonstranterna som allmänt fredliga, medan polisen beskrivs som trängda och aggressiva. Det är framförallt möjligt i det att reportern befinner sig mitt i tumultet. Polisens våld är inte enbart ett byråkratiskt upprätthållande av ordningen, de är i denna artikel själva grunden till varför det är oordning, något som i resten av materialet, med den dominerande polisiära diskursen, är omöjligt. Polisen kan i någon egentlig mening inte vara våldsamma, om de inte använder ett olagligt övervåld. Vad som sker här är att de trots att de verkar använda ett normalt våld, beskrivs som just aggressiva och själva framställs som ett hot mot ordningen. Vi flyttas in i våldsmonopolets kraftfulla men lagliga våld på ett ganska ovanligt sätt. Detta subjektiverar aktivisterna som den fredliga parten, även om det inte är genomgående, speciellt inte om vi kommer ihåg hotet som föreligger som dominerande innan festivalen, samt hur aktivisterna beskrivs efter händelserna.

Hotet från aktivisterna, inte minst de som kommer från Tyskland och Danmark är tydligt närvarande och aktivisterna beskrivs, trots sina försök till icke-våld, som otvetydigt hotfulla, men den närhet som åtminstone en reporter får till de våldsamma konfrontationerna som framförallt beskrivs i en artikel visar upp polisens våld tydligt.

I Göteborg kom det att bli våldsamt i flera stadsdelar och i rapporteringen från dessa händelser finns olika ansikten bakom den våldsamma masken. Som tidigare påpekats är den polisiära diskursen inledningsvis mycket dominerande, som en jämförelse är händelserna i Göteborg inte planerade likt de i Lund, vilket gör att en berättelse om en våg av oprovocerat våld växer fram, där ungdomar kastar sten mot poliser och deras bilar, men även mot brandbilar. Inledningsvis, i en artikel från den 21 augusti dras paralleller till vad som skedde i Rosengård ungefär ett halvår tidigare, men även till händelser i Stockholm och de ökända upploppen i Paris. Det finns otvetydigt en interdiskursiv kedja som bygger upp en stark diskurs om förortungdo-

mens våld. I attackerna mot polisen, och än mer brandmän, utgör ungdomarna inte bara ett hot mot poliserna och brandmännen i sig, utan mot det fungerande samhälle där brandmän och ambulanser är en viktig del. Vi kan till exempel läsa att "[b]randmän måste skyddas från stenkastande ungdomar" (GP, 21/8). Frågan väcks: vilka är dessa ungdomar, som oprovocerat tänder eld på bilar och kastar sten? De är för det första, och särskilt i ett inledande skede, anonyma. De talar inte, de är våldsamma. Tystnaden och anonymiteten gör våldet meningslöst, inte minst politiskt, reaktionen tycks komma från ingenstans.

Det dröjer dock inte länge förrän tystnaden avlägsnar sig och våldets anonyma ansikte framträder i ljuset och blir talande. I Göteborgsposten den 22 augusti, framträder en bild av Backa som plågat, inte bara av en närmast total brist på arbete utan kanske framförallt av att ungdomar upplever ständigt återkommande trakasserier från polisen. På ett okonventionellt men effektivt vis kommunicerar en grupp ungdomar en förklaring till upploppen på några cigarettpaket, en kort kommuniké som Göteborgsposten refererar i sin helhet.

Vi kan se hur en motdiskurs framträder i tidningens artiklar, som främst bygger på ungdomarnas korta skrift som kompletteras med frågor från journalisterna. Frågorna besvaras av den person som sägs ha skrivit texten, han går under namnet "Fofu". Dessa ungdomar blir språkrör för en anonym och våldsam ungdom. Om de utgjort en del av den grupp ungdomar som varit drivande i våldet förblir dock oklart. Vad som introduceras är här en kunskap om något som inte rymms i myndigheternas diskurs; motdiskursen är inte så mycket en positiv diskurs som en negativ, den handlar om problem inte om direkta politiska krav. Detta återkommer vi till i nästkommande avsnitt, men att den är just negativ gör att den fokuserar på att beskriva den höga arbetslösheten i kombination med en ständig närvaro av poliser, en närvaro som beskrivs som trakasserande.

Vi kan läsa att ungdomarna inte tar på sig ansvaret för upploppen i Biskopsgården, däremot ger de en förklaring och bakgrund till händelserna. De menar att alla känner till de ungas situation, men att ingen bryr sig, och på frågan om varför just polisen blivit attackerade svarar man:

Och det här är våran enda väg att bli sedda och hörda. Anledningen till att polisen blivit attackerad är att när de är i området så verkar det som att det enda de vill är att trakassera oss och jävlas med oss i stället för att se våra problem (GP, 21/8).

Det är en fråga om att bli sedd, paradoxalt nog är det polisen man attackerar, inte bara på grund av de faktiska trakasserier utan i ett dubbelt svek. Det dubbla sveket ligger här i hur de inte blir sedda av samhället, som medborgare eller potentiellt goda invånare, samtidigt som de överexponeras i egenskap av hot, var existens helt blir en polisiär fråga. Det är detta polisiära våld som framträder här, i vilket det finns en politisk och psykologisk dimension. Man menar att det räcker nu. Polisen är i denna del av rapporteringen den som är den egentligt våldsamma parten. Vad ungdomarna gör är egentligen bara att kommunicera sin indignation på ett sätt som de menar är effektivt. Indignationen över arbetslösheten, att vara negligerad ena stunden och den andra uppmärksammas genom repressivt våld. Det främsta exemplet på just detta

våld som nämns i artiklarna är en specifik situation som växer fram som själva motdiskursens direkta förklaring till att oroligheterna startade.

Det var ett ingripande, där 14 poliser sägs ha deltagit, flera med automatvapen. Insatsen skedde utanför servicebutiken vid vändplanen på Blendas gata. – De drog ut folk som stod och handlade och ställde upp dem mot väggen. Det var nog tio personer. Polisen sade att de bara ville kolla personuppgifter. Enligt vad jag vet var det ingen som blev gripen, säger Fofó. Enligt Fofó tillhör detta vardagen för ungdomarna i Backa (Ibid).

Här ser vi vad som skulle kunna sägas vara det subjektiva i våldet som polisens utför, när det upprättas ett medialt rum för en mänsklig berättelse om detta våld framstår polisens våld som ett illegitimt sådant. Det blir liksom allt annat våld något som drabbar någon, snarare än som en metod vilken som helst. Citatet rymmer en förklaring av det vardagliga med en händelse så spektakulär som denna. Polisen som kontrollerar ungdomars personuppgifter, beväpnade med automatvapen i en svensk stad. Det spektakulära försätts alltid i relation till det vardagliga, det som är pågående – här sammanfaller det, och subjektiverar det objektiva våldet. Vi kan se flera exempel på röster som just berättar om det vardagliga i det våld som sällan framträder i tidningens rapporteringar från förorten. Det är inte historien om myndigheternas övertramp som växer fram, det är historien om dess normala agerande, om än ur ett visst narrativ som tillhör marginalen. Ett annat exempel på polisens systematiska kontroll av unga män framträder i en senare artikel från 6 september och belyser kärnan i denna motdiskurs:

En 23-årig kille bedyrar att han inte är dömd för något, och säger om polisens arbete: – Du kan promenera och så kommer de och trycker en batong mot halsen på dig. Eller så tar de en unge, kör iväg och släpper av honom i Säve eller Angered (GP, 6/9).

När "piketpolisen slog till vid jourbutiken på Blendas gata blev det startskottet för ungdomarnas revolt". Fofó, som blir ungdomarnas talesperson, beskriver det som urskillningslöst när "polisen gick på alla som råkade finnas där". Vidare hävdar Fofó "att polisinsatsen den 10 augusti utlöste det som började i veckan därpå: attacker mot polisen och anlagda bränder." Detta sammanfattar ungdomarnas motstånd mot samhället. De har fått nog av ett godtyckligt våld som riktas mot dem. Det är en marginell diskurs, som i rapporteringen endast artikuleras av de ungdomar som anses vara utsatta för det pågående och vardagliga våldet från polisen. Det är deras röst ensam, det är inte några andra som kommenterar denna situation. Det råder tystnad bland politiker och myndighetspersonal, såväl som ledarskribenter eller kolumnister i materialet. I andra sammanhang är denna motdiskurs inte särskilt ovanlig. Inom till exempel svensk hip-hop är detta ett mycket vanligt förekommande tema, en genre som vuxit sig allt starkare de senaste åren med många framgångsrika artister⁶, där fokus inte sällan är på den ekonomiska ojämlikheten och dess polisiära följder

6 De senaste åren har flera artister vars huvudbudskap i musiken är förortens ojämlika behandling vuxit sig starka och blivit populära, flera gånger vunnit musikpriser som P3 Guld och Grammis. För att nämna några där detta är särskilt starkt: Ison & Fille, Carlito, Mohammed Ali, Labyrint, Stor, Kartellen och Lilla Namó med flera.

som drabbar förorten. Denna motdiskurs visar för att återknyta till Bauman (2012) hur fattigdomen blir till en fråga om ”lag och ordning”. En mer politisk form av en liknande diskurs framträder exempelvis i den relativt nystartade organisationen Pantrarna med härkomst i bland annat Biskopsgården som arbetar för ”Upprustning av förorten”.⁷ Vi kan också förstå detta våld i Arendts terminologi, som en följd av Baumans resonemang; hur legitimiteten för makten försvinner, vilket då i Arendts mening minskar makten som måste ersättas med det repressiva eller negativa, det vill säga våldet. I ungdomarnas uttryck för det polisiära våldet skapas en spricka i det som konstituerar makten. Samhället tvingas begå våld mot sig själv då det saknas en legitim makt. Som en fond till det som först kan bli synligt i ljuset av denna motdiskurs är en mer generell ordning, eller ett försök att skapa ordning utan förändring, detta är nära sammankopplat med den polisiära diskursen. Men satt i förhållande till subjektiverandet av det polisiära våldet destabiliseras denna ordning, det som återstår när motdiskursen träder in och för ett ögonblick blir dominerande blir polisens agerande enbart upprätthållandet av en ordning i sin egen rätt, utan egentligen yttre bestämning.

Om vi följer tråden med uppdelningen mellan subjektivt och objektivt våld följer här exempel på en annan typ av våld, som är objektiv på ett sätt som kompletterar berättelsen om polisens dagliga närvaro. I rapporteringen finns det en dimension som beskriver ett förebyggande arbete mot upplopp och oroligheter, det vill säga inte enbart reaktivt myndighetsarbete som når sin mest tydliga gestalt i polisen. I detta samtal är det snarare frågan om olika typer av sociala åtgärder, som möten mellan socialarbetare och familjer vars barn anses vara medverkande i våldsamheterna eller på annat sätt förklaras vara i riskzonen för ett oroligt beteende. Det är först i nästa avsnitt, där en politisk läsning görs av materialet som detta kan framstå som våld, det är emellertid inte våld i vanlig mening. Vi brukar vanligtvis inte betrakta detta som våld men i Žižeks mening är detta intrång något som verkar som ett hinder för förändring av samhället.

Vi kan läsa i GP från den 2 september hur samhället nu ska försvara sig mot ungdomarna på ett nytt sätt, artikeln har rubriken ”Ny taktik mot oroligheterna”. Vi kan läsa hur ”30 ungdomar har fått hembesök av polis och socialsekreterare” där ungdomarna vars familjer fått besök av myndigheterna ”antingen varit misstänkta för stenkastning och bränder eller vistats i olämpliga miljöer i samband med den senaste tidens oroligheter.” (GP, 2/9). Här talas det om olika åtgärder som riktas direkt till ungdomarna, vilkas krav i och med det avfärdas. Det går att hävda att detta rymms i den polisiära diskursen som diskuteras ovan. Detta är ett annat, inte direkt eller subjektivt våldsamt sätt att behålla ordningen utan att frågan som ligger till grund för problemet politiseras. Det blir tydligt i nästa citat att samhället redan rymmer de åtgärder som behövs för att dessa ungdomar ska återanpassas till samhället och därmed sluta delta i våldet mot sitt eget samhälle:

7 Se till exempel den crowd-finansierade dokumentären om organisationen Pantrarna: *Behandla oss inte som djur* eller Brand nr 2, 2012

Samtliga ungdomar som fått hembesök är kända av polisen och socialtjänsten. För några av dem förstärks de insatser som varit påbörjade sedan tidigare. Andra kanske behöver hjälp med att lotsas in i föreningslivet eller få reda på vad det finns för fritidsaktiviteter (Ibid).

Svaret på antagonismen, som har lett till våldsamma sammandrabbningar mellan ungdomar och det samhälle de är en del av, finns i sociala verksamheter som exempelvis föreningsliv. Det är inte oproblematiskt att kategorisera denna diskurs som del i en diskurs om våldet, det objektiva, eftersom vi ofta inte talar om sociala åtgärder som våldsamma. Som analytisk kategori och som ett sätt att förstå detta riktade arbete som en metod för att regera genom att förhindra antagonismen att politiseras, eller som artikeln uttrycker det att förstärka ”de insatser som varit påbörjade sedan länge”, är det centralt. Här finns det ett tydligt missnöje med situationen, och så som dessa riktade åtgärder uttrycks i rapporteringen ska de inte på något generellt sätt förändra ungdomarnas situation, snarare är syftet att lugna ner den potentiellt farliga situationen. Därför är det relevant att se detta som en del av det objektiva våld som förhindrar att ungdomarnas våld förstås som legitimt, eller på något plan begripligt. I nästa avsnitt ska vi titta på hur politiska antagonismer artikuleras.

Politikens rum

I följande avsnitt kommer *det politiska* som begrepp att redas ut. Vi har alla erfarenhet av politik som aktörer, som exempelvis väljare och demonstranter, men även som medlemmar i en politisk gemenskap påverkade av politiska beslut. Betydelsen i *det politiska* så som det används här har inte samma betydelse som då vi vanligtvis använder ordet politik eller refererar till politiken. En av de som oftast förknippas med ett revitaliserande av *det politiska* som begrepp är Mouffe. *Det politiska* som återupptäckt begrepp är en reaktion mot vad som beskrivits som det postpolitiska tillståndet. Det har blivit relevant att reda ut vad som är politik och vad som inte är det, när striderna som konstituerade politiken som område sägs vara överspelade. Avgränsandet av *det politiska* gör Mouffe, med inspiration från Martin Heidegger, genom att separera politikens ontiska och ontologiska nivå. Hon menar ”att ’politiken’ äger rum på en ontisk nivå medan ’det politiska’ utspelar sig på det ontologiska planet” (Mouffe, 2008 s.17). Det vill säga att politiken innefattas av de praktiker vi vanligtvis tillskriver den, vilka skiljer sig från *det politiska* som behandlar det ”sätt varpå samhället inrättas” (Ibid). Distinktionen blir viktig för denna uppsats då den mediala gestaltningen av olika typer av protester studeras; vilka dels befinner sig utom den ontiska nivån av politik, dels riktar sig mot den i syfte att förändra den. Utförligare skriver Mouffe om distinktionen mellan de två nivåerna:

Mer specifikt kan min distinktion mellan ”det politiska” och ”politiken” beskrivas på följande sätt: med ”det politiska” avser jag den dimension av antagonism som är

konstitutiv för mänskliga samhällen; med ”politiken” menar jag den uppsättning praktiker och institutioner genom vilka en ordning skapas och en mänsklig samlevnad organiseras i den konfliktpräglade kontext som det politiska erbjuder (Ibid s.18).

I *Om det politiska* (2008) tar Mouffe sin utgångspunkt i den liberala idédiskussionen om politiken och demokratin. Diskussionen lyfter fram en kritik av den idétradition kring demokratin som söker eliminera antagonismen för att nå konsensus, men som enligt Mouffe finns inneboende och är ”outplånlig” i det politiska. Såväl politikens institutionella nivå som den dominerande diskussionen kring vad som utgör demokratins politik domineras enligt Mouffe av en liberal förståelse. Denna förståelse är begränsad till att tänka intresseanspråk mellan individer eller redan definierade samhällsgrupper, vilket får till följd att kollektiva politiska subjektiviteter inte blir möjliga att förstå. Genom en läsning av Carl Schmitts idéer kring det politiska som begrepp pekar Mouffe på den centrala distinktionen som konstituerar det politiska och dess tillstånd. Distinktionen är den som kan dras mellan vän och fiende. Här uppstår den signifikanta skillnad mellan vad som samlar de liberala demokratiteorierna och denna postmarxistiska förståelse av demokratin och politiken som studeras här. Liberala teoretiker förstår enligt Mouffe, den demokratiska politiken som en idealtypisk process i vilken man vill ”förhandla fram en kompromiss mellan motstridiga intressen” och slutligen bör dessa olika intressen, genom förhandling nå fram till ett ”fullständigt inkluderande konsensus, utan några som helst undantag.” (Ibid s.22).

Strävandet att nå konsensus är något som avfärdas av Mouffe, men även av andra teoretiker som på senare tid sysselsatt sig med det politiska. Bland dessa hittar vi till exempel Rancière, Žižek och Agamben; teoretiker som förstår det politiska på olika sätt. De förenas emellertid på ett eller annat sätt i betoningen av hur en konflikt måste uppstå kring fördelningen av samhällets materiella och diskursiva resurser för att en politisering ska uppstå. För Mouffe uppstår det politiska och således det demokratiska i ett upprättande av en ”konstitutiv utsida”, en skillnad mellan vad som utgör ett ”vi” och ett ”de”. Det är först detta moment, i vilket det blir möjligt att ställa upp ett politiskt problem. Det demokratiska för Mouffe finns först när det politiska är möjligt, då en alternativ möjlighet för politiken gör sig gällande och därmed finns att förhålla sig till. Denna relationella karaktär skapar möjligheten till politisk konflikt. Rancière (2006) kallar detta att påvisa en ”orätt” gentemot en tänkt gemenskap. Orätten visas då den som utgör en del av ett samhälle, men som saknar en del i dess ordnande, träder fram. När en oräknad del av en gemenskap träder fram förändras hela inrättandet av vad Rancière kallar *polis*. *Polisen* är, något förenklat, samhället och de institutioner som genom språkliga och materiella praktiker skyddar den rådande ordningen.

Ett annat centralt begrepp, som spelar stor roll i hur de givna diskurserna framträder i materialet, är *hegemoni*. Hegemoni är ett begrepp som man ofta tillskriver Antonio Gramsci och som avser en naturaliserad ordning av de maktförhållanden som konstituerar det sociala (Mouffe, 2008). Det är således en kulturell ordning som legitimerar ett visst förhållande, till exempel på vilket sätt olika sociala relationer tar form. Gramsci menade att potentiella konflikter mellan olika samhällsklasser, kring

exempelvis materiella behov nedprioriteras genom att ”vissa kategorier intellektuella ännu är alltför knutna till de gamla dominerande klasserna” (Gramsci, 1967 s.290). Det som går att fånga med hjälp av det hegemoniska begreppet är vad som ”vid en given tidpunkt framstår som en ’naturlig’ ordning – och som beledsagas av ett lika naturligt ’sunt förnuft’” (Mouffe, 2008 s.25). Anammar vi hegemonibegreppet går det inte förstå något som absolut givet då det bygger på, både i Gramscis användning och i Faircloughs och Mouffes teoretiska modeller, att samhället så som det vid en given tidpunkt är ordnat inte är givet. Således är hegemoniska ordningar politiska i det att de ordnar och skapar rationella meningar vilka upprätthåller de maktförhållanden som råder, men framförallt för att de saknar essens. Därför finns alltid möjligheten till alternativa hegemoniska projekt. Den ordning som just nu kan sägas vara rådande i förhållande till den politiska är det *postpolitiska*.

Det *postpolitiska* tillståndet är ett begreppsliggörande av den politiska situation vi lever i idag och en reaktion på hur det politiska undanträngts. Argumentets kärna består i att politiska konflikter har kommit att pacificeras och illegitimeras. Vi kan till exempel förstå det genom Mouffes kritik mot Anthony Giddens och Ulrich Becks förståelser av politikens villkor av idag. Mouffe beskriver Giddens och Becks teoretiska förståelse av hur politiken i ett postindustriellt risksamhälle förskjutits från kollektiva strävanden till individuella konflikter mellan konkurrerande livsstilar. Förskjutningar bygger främst på att konflikterna kring arbetet inte längre är, eller på ett centralt sätt kan knytas, till vår livsvärld (Mouffe, 2008). Individualisering i kölvattnet av folkrörelsernas, partiernas och fackföreningarnas förfall låter individen, bortom de tidigare självklara meningspunkterna, navigera sig ensam och ”hantera en lång rad globala och personliga risker utan att falla tillbaka på gamla vissheter” (Ibid s.52). Således förlorar det som Mouffe kallar ”motståndarmodellen” sin roll som naturlig del i det politiska livet och de kollektiva formerna av politisk kamp som träder fram i dag förpassas till att vara ”traditionella” eller ”fundamentalistiska” i strid mot den ”reflexiva moderniteten”. Då utgångspunkten här blir att studera ett motstånd, en protest som försöker placera sig i allt annat, håller vi fast vid motståndarmodellen, för att inte på förhand döma ut protesterna som arkaiska eller fundamentalistiska. Vi kommer se på vilka sätt motståndet lyckas artikulera en egen rationell diskurs och hur det inordnas i ett på förväg givet, hegemoniskt språkbruk.

I rapporteringen kring de två protesterna finns en dimension som är politisk. Ett fragment av det politiska står att finna redan i protesternas natur. Nedan lyfts exempel fram på hur de olika aktörerna i respektive fall försöker artikulera och politisera olika, men sammankopplade, frågor. De olika sätt på vilka de protesterande artikulera de politiska frågorna diskuteras i förhållande till de diskurser i vilka de politiska argumenten inte hörsammas eller får en mening.

Utgångspunkten blir de artiklar där vi kan läsa om aktivisternas och upploppens talesmäns utsagor kring vad protesterna syftar till. Vidare vill jag visa på hur dessa uttryck kan göra sig förstådda, eller snarare inte förstådda, i de diskurser som dominerar medieberättelsen om protesterna. Vi börjar med de politiska uttalanden som framträder före, under och efter Ockupationsfestivalen i Lund. Artikulerandet kommer till stor del aldrig att frikopplas från den aktör som uttalar sig. Som vi tidigare sett är

det i rapporteringen kring Ockupationsfestivalen fokus på hotet om våldet och våldets framträdande. Här ska vi försöka separera det som rör den politiska frågan; den om bristen på bostäder i Lund, på ett partikulärt och lokalt plan och ett mer generellt plan. Frågan ligger där som en bakgrund till rapporteringen, aktivisterna får däremot inte själva uttala sig i frågan i någon större utsträckning. I en artikel där fokus ligger på risken för en konfrontation mellan aktivisterna och polisen, skriver journalisten; "Saga Hein och Jonas, två av arrangörerna bakom Ockupationsfestivalen, vill hellre prata om bostadsbristen för unga" (Sydsvenskan, 16/5), än diskutera risken för oordning. Att aktivisterna gör detta påpekande leder alltså inte till att de får möjlighet att lyfta frågan. Vidare kommer det framförallt att handla om aktivisternas organisering och ockupationen som politisk metod. Det enda uttalande av aktivisterna som får utrymme och som berör bostadsbristen kommer från Johan, en av arrangörerna, då han konstaterar att "[a]lla i Lund känner till att det är bostadsbrist här sedan länge" och att "problemet är något för politiker inte poliser".

Aktivisternas möjlighet att formulera en politisk kritik är alltså liten. Däremot framträder flera andra politiska aktörer som inte deltar i Ockupationsfestivalen men som intresserar sig för politiken kring bostadsbristen. Exempelvis uttalar sig nätverket "jagvillhabostad.nu" och poängterar att bristen på bostäder, inte minst för ungdomar, är akut. En representant för nätverkets avdelning i Malmö citeras i en artikel: "Bostadssituationen för unga är desperat så det är bra att frågan lyfts. 27 000 unga saknar bostad redan nu och 40 000 flyttar snart ifrån sina föräldrar. Det här berör alla" (Sydsvenskan, 14/5). Genom att Ockupationsfestivalen blir till ett spektakel sätts frågan om bostadsbristen på agendan, andra aktörer som beskrivs som legitima får utrymme att diskutera frågan i pressen. Nätverket jagvillhabostad.nu får svara på vad de anser om ockupanternas metoder. Det blir således omöjligt att separera bostadsbristen från aktivisterna som nu har fått frågan att politiseras. Vanda Kehr, som citeras i artikeln ovan, betonar det universella i frågan, att bostadsbristen angår alla, men eftersom frågan kopplats till ockupanterna kommer det att handla mer om det partikulära som är knutet till aktörernas sätt att väcka frågan. Den brinnande politiska frågan kan inte stå för sig själv. Det spektakel som ockupationen leder till lyfter frågan, men när den väl är lyft kan den inte separeras från spektaklet och blir svårhanterlig.

Frågan om bostadsbristen omnämns både i nyhetsartiklar och på ledarplats som en legitim fråga, men avfärdas i och med aktörernas specifika metoder vilka hamnar utanför det som är politikens rum. Här kan vi förstå vad som konstituerar politiken som typiskt liberal. Frågan vänds mot intressenterna, aktivisterna som försöker lyfta allas rätt till bostad blir privata intressenter i bostadsfrågan. Här blir det särskilt tydligt hur en uppdelning mellan en reglerad politisk sfär (politiken) och en politisk kraft (ett utrymme för politisk antagonism) har stor analytisk betydelse. De röster som inför festivalen representeras i tidningarna kan delvis ses i positiv bemärkelse då de får en möjlighet till att formulera problemet. Det hot som ligger inbäddat i händelsen möjliggör stor medial bevakning, vilket leder till att olika aktörer kritiserar den rådande bostadspolitik och bidrar till att legitimisera frågan. Ockupationen som politisk metod finns hela tiden närvarande som ett sätt att ifrågasätta missnöjet

med bostadssituationen, men samtidigt är det svårt att tänka sig att frågan lyfts om man inte valt detta sätt att manifesteras det på.

Om det inför festivalen finns en öppning kring frågan hur det politiska ser ut, det vill säga vad som går att göra och vad som är legitimt handlar det efteråt, speciellt i opinionsbildande texter och insändare, var det politiska rummets gränser går. Ledaren i *Sydsvenskan* den 19 maj har rubriken "Förlorare: Demokratin". Ledarskribenten, som tar avstamp i redaktionens "intensiva diskussioner", frågar sig om tidningen genom sin rapportering "ger medvind åt en rörelse som uttryckligen tänker begå brott". På ett försiktigt och trevande sätt konstaterar skribenten att det "antagligen" inte är så många av aktivisterna som faktiskt tänkte begå brott, och att brotten "antagligen" inte är särskilt allvarliga. Detta följs sedan upp av flera frågor som kort besvaras med att det å ena sidan kan ses som allvarligt och illegitimt att ockupera hus och å andra sidan är ganska oskyldigt. Han ställer sig också frågan om hur aktivisterna är organiserade och hur det egentligen ligger till med bostadsbristen:

Rörelsens amöbakaraktär har inte förenklats saken. Slutenheten parad med en högst informell organisation och stor osäkerhet om antalet deltagare: allt det har gjort det svårt att veta om Ockupationsfestivalen skulle bli studentupptåg eller Göteborgskravallerna 2.0. Och själva sakfrågan, bostadspolitik? Det råder förvisso brist på bostäder i Lund. Men om det är värre än vanligt är svårt att säga. Är aktivisterna själva bostadslösa? Spelar det någon roll? (*Sydsvenskan*, 19/5).

Osäkerheten kring vilka aktivisterna är, och hur många de kan komma att bli, är viktig och belyser de frågor som tidigare nämnts under vad jag kallade den polisiära diskursen. I citatet framträder en bild av ledarsidan som nära knuten till den institutionaliserade politikens sfär något tydliggörs i ledarens krav på ockupanterna att vara förutsägbara, på samma sätt som den institutionaliserade politiken är. Artikeln visar med tydlighet den stabilitet som finns i politikens ontiska nivå. Under denna nivå finns det som redan är räknat och givet. Journalisterna vill veta vilka aktörerna är, det är med hjälp av sådan kunskap som politikens område normalt kommenteras. När protesten och det politiska framträder och ska kommenteras på ledarsidan blir politikens gränser tydliga. När en ledarskribent frågar sig ifall bostadsbristen i Lund "är värre än vanligt" bekräftar han bristen på bostäder samtidigt som problemet som politisk fråga blir illegitim. Snarare än att fråga varför ingen tidigare reagerat på problemet blir frågor varför någon gör det just nu. Frågan förskjuts här på ett tydligt sätt till att ses som aktörernas tillfälliga intresse och bärs då inte längre upp av sin allmängiltiga karaktär utan istället av aktörerna själva. Detta exemplifieras bäst när ledarskribenten frågar om aktivisternas egen status på bostadsmarknaden; är de själva bostadslösa? Det är en privat fråga. I den liberala förståelsen av politiken är en politisk aktör en privat aktör som bedriver intresseanspråk, begränsade till det "privata förnuftet". Politikens rum blir här även *polisens* rum, i Rancières mening men också den vardagliga förståelsen av begreppet polisen, där en viss ordning gäller. Dess specifika ordning är den liberaldemokratiska ordningen, där politiken är en fråga om olika privata frågor som avgörs på ett specifikt sätt. Vad som konstituerar det politiska beskrivs som redan avgjort (Mouffe, 2008). Vad Ockupationsfestivalen genom

de metoder man använder visar på är just möjligheten att politisera en fråga och öppna upp rummet för något som tidigare inte varit påträngande. Samtidigt visar den upp den struktur som är politikens eller polisens rum. Detta rum är tydligt berört av Ockupationsfestivalen, vilken beskrivs summerande i samma ledartext: ”Den här helgen var demokratin och vettigheten förlorare i Lund. Spring, skrik och bråk hette vinnarna” (Ibid). Med hjälp av Wendy Brown (2010) kan detta förstås som en utveckling i riktning mot vad hon kallar *avdemokratisering* genom nyliberalismens ”politiska rationalitet”. Politiken är tyst och inte något för folksamlingar att bråka om, vilket på många sätt är ett historielöst synsätt.

Det som sker i Göteborg har många likheter med händelserna i Lund. Ett viktigt inslag, kanske helt centralt för en studie som denna, är att båda händelserna får stor genomslagskraft i tidningarna. På så sätt kan man säga att de oavsett hur de presenteras i medierna får politisk betydelse. Protesterna kommer att diskuteras av flera aktörer genom rapporteringens gång, och att det attraherar sådant utrymme öppnar upp för diskussion och politisering. Under den månadslånga rapporteringen i Göteborgsposten kring händelserna som här studeras finns flera olika textgenrer representerade; nyhetsartiklar med intervjuer med ungdomar, politiker och poliser, insändare och ledare. Två centrala ämnen i rapporteringen behandlar förortens förhållande till resten av samhället och ungdomars position i samhället, vilka vävs in i ett politiskt samtal där olika aktörer deltar. Ungdomarnas protesters politiska relevans diskuteras. Till skillnad från ockupanterna i Lund, kommunicerar ungdomarna i Göteborg inte någon positiv idé om vad protesterna ämnar uppnå. Om det finns otydliga krav i Lund, är kraven än otydligare i Göteborg, något som gör att det finns flera olika problemformuleringar i omlopp med olika fokus.

I föregående kapitel presenterades beskrivningen som talespersonen ”Fofö” ger om ungdomarnas situation i Backa; hur ungdomarnas våldsamma protester blir deras enda sätt att synliggöra sig själva. Det finns också en politisk dimension i det som kommuniceras. Efter att de använt våld för att bli sedda blir dem för ett ögonblick synliga. I stunden av synlighet berättar ”Fofö” om den osynlighet de känner. ”Vi står här varje dag” inleder det korta manifest som de författat och som riktas till det kommunala bostadsbolaget och de lokala myndigheterna som ser att ungdomarna är sysslolösa, men som sedan länge räknat bort dem. De känner sig inte inräknade i det politiska livet. Rancières förståelse av det subjekt som är en ”del utan del” ger oss en möjlig tolkningsram för att förstå det politiska ungdomarnas framträdande.

Politiken består i att omkonfigurera det delande av det sinnliga som definierar det gemensamma i ett samhälle, i att där införa nya subjekt och objekt, att synliggöra det som inte var synligt och att göra så att de som enbart betraktades som djur som gör oväsen istället uppfattas som talande varelser (Rancière, 2006 s. 97).

Här inträder alltså politiken som ett brott mot den ordning som är *polisens* ordning och delande av det sinnliga. Ungdomarna träder fram som talande när deras text citeras i tidningarna och talespersonen ”Fofö” ändrar genom sina uttalanden de positioner från var man kan tala. *Det politiska* inträder också när de som inte kan ”ger sig själva status som invånare i ett gemensamt rum” (Ibid) och på så sätt också förändrar

det gemensamma rummet. Žižek skriver i ett kapitel om Paris-förortens ungdomars uppror, hur det utan möjligheten att placeras i ett symboliskt-politiskt rum är vad som kvarstår att genom självdestruktivitet ”bli synliga”. Han skriver:

En samhällsgrupp, förvisso del av det franska samhället och bestående av franska medborgare, såg sig själv som exkluderad från det politiska och sociala rummet, och ville framställa sig som tydlig för allmänheten⁸ (Žižek, 2009 s.65).

Det är ett sätt att beskriva den politiska artikulation som sker här, när de gör sig själva synliga och pratar förändras det politiska landskapet. Žižeks kritik mot samtidens ”ideologiska-politiska” förutsättningar, som är postpolitikens, grundar sig i att motståndet som blir allt mer synligt inte har möjlighet att inneslutas i ett mer övergripande alternativ till en ny ordning, med en egen rationalitet. Vad som då kvarstår är att begå våldshandlingar mot den egna omgivningen (Ibid). Händelsernas politiska diskussion i pressen saknar på många sätt ett alternativ i vilket protesterna kan få mening. Problemet med ungdomarnas utsatthet diskuteras men ofta är det, som tidigare hänvisats till, en form av social hantering. Samtidigt är det en inte helt okomplicerad samling texter som behandlar ungdomarnas protesters politiska natur.

Som tidigare antytts finns det olika former av problembeskrivningar kring händelserna i Göteborg. Ett spår som lyfts upp är det om ungdomarnas arbetslöshet, vilket även ungdomarna själva lyfter fram som centralt för situationen. En kommunal tjänsteman uttrycker sig såhär:

Vi har en ganska stor grupp människor som står på gränsen till arbetsmarknaden. De har jobb när konjunkturen är god, men åker ut när tiderna blir sämre. Det skapar naturligtvis oro att familjens ekonomi är så svajig (GP, 25/8).

Här kommer, från officiellt håll, en beskrivning av hur många människor befinner sig i ytterst i en osäker ekonomisk situation. Denna situation, som allt fler idag delar, beskrivs som grund för en möjlig politisering, att människor skapar ett politiskt subjekt med grund i den prekära situationen (se till exempel Southwood, 2011; Berardi, 2012). Denna prekära situation lyfts inte fram vid något annat tillfälle annat än genom tjänstemannen, som är citerad ovan. Det finns således i denna artikel en tendens till en politisk kritik. Samtidigt har artikeln med rubriken ”Politikerna tagna på sängen av bråken” den huvudsakliga vinkeln är att det i Backa varit lugnare än vanligt en tid, och att man nu är förvånade över vad som skett. Oförståelsen för de kraftiga protesterna utgör den huvudsakliga vinkeln:

Stadsdelarna har rapporterat om ovanligt lite skadegörelse och klotter och få omhändertaganden av barn i sommar, berättar Ingrid Larsson, direktör för välfärd och utbildningsfrågor på stadskansliet i Göteborg. Någon analys av den gångna veckan är Ingrid Larsson inte beredd att göra. Än så länge ställer hon mest frågor - Är arbetslösheten en nyckelfaktor? Handlar det om integrationspolitik eller något annat? (Ibid).

Normaltillståndet i Backa blir tydligt i citatet. Skadegörelse och omhändertagna barn är vardag, vilket även skedde denna sommar, om än i ovanligt låg grad. Man förväntar sig att det ska vara oroligt och ändå förvånas man när det uppstår våldsamma situationer. Paradoxen är intressant. Det finns en likhet mellan den och paradoxen i fallet med Ockupationsfestivalen i Lund. Man bekräftar problemets empiriska giltighet, men undrar varför människor protesterar.

I rapporteringen är det tydligt att situationen omöjligt kan ignoreras av politiker och tjänstemän som på olika sätt kommunicerar åtgärder för att lugna situationen. Det talas om riktade arbeten till de ungdomar som misstänks vara inblandade i oroligheterna. Det kommunala fastighetsbolaget Posiedon medverkar i en debattartikel med rubriken "Poseidon vill förändra Backa" (GP, 28/8), där man berättar om förändringsplaner för miljonprogramområdet Backa och vilka projekt som redan inletts för att skapa ett bättre bostadsområde. Marie Werner från Posiedon skriver:

Vi tror inte att ungdomarna i Backa känner sig gynnade av samhället och vi kan konstatera ett negativt utanförskap. Brottslighet ska aldrig löna sig utan skyldiga ska gripas, vilket ytterst är polisens ansvar (Ibid).

Hon menar även att det kommunala fastighetsbolaget liksom alla andra har ett ansvar och att Poseidon deltar i ett projekt "som riktar in sig på unga arbetslösa" och där "målet är att de genom studier och praktik ska finna vägen till sysselsättning och självförsörjning." (Ibid). Ett annat projekt som lyfts upp i en annan debattartikel är ett program som går under namnet "Risk" som är Räddningstjänsten Syds satsning med syfte att förhindra attacker mot uttryckande personal i Rosengård i Malmö. I debattartikeln som publiceras i Göteborgsposten berättar man, med anledning av de attacker som nu även sker i Göteborg, om hur satsningarna gett positiva resultat och att en liknande modell är möjlig i Göteborg (GP, 30/8). Det finns således ett stort intresse hos såväl myndigheter som lokala politiker att kommentera och agera utifrån händelserna.

Från regeringshåll ser det något annorlunda ut. Den 1 september intervjuas dåvarande integrationsminister Nyamko Sabuni i en artikel med rubriken "Nyamko Sabuni: Bråkstakarna är inte representativa". I artikeln där hon citeras konstaterar hon att de ungdomar som är skyldiga till bråken består av "ungdomsgång som listat ut ett enkelt sätt att få uppmärksamhet", något som hon menar "är helt oacceptabelt" (GP, 1/9). Ministern påpekar att situationen för ungdomarna inte är särskilt allvarlig samt att det inte går "att jämföra stenkastningen och de anlagda bränderna i de svenska förorterna med de omfattande oroligheter som drabbade utsatta förorter i Frankrike 2005[...]när det gäller utanförskapet så har regeringen en politik för att minska det och fler förslag kommer." (Ibid). Kombinationen av de lokala aktörernas vilja att ordna upp situationen med konkreta förslag som riktas mot de inblandade ungdomarna och det svåra i att sätta protesterna i ett större politiskt sammanhang visar på protesternas gränser samt på vilket sätt de lyckas att påverka politikens rum.

Det offentliga och allmänna som konstruerad plats

Protesterna som studeras är två exempel på olika typer av rörelser som återkommande framträder i det offentliga rummet, ofta karaktäriserade med högljudda röster och våldsamma handlingar. I följande avsnitt kommer jag att undersöka hur olika gestalter av offentligheten framträder i texterna samt hur de kan förstås i förhållande till varandra. Till hjälp kommer jag främst använda Powers (2012) teoretiserande kring olika bilder av offentligheten som rum, och allmänheten som gestaltad aktör. Dessa spelas ut mot varandra och blir separerade och inkommensurabla. De analytiska kategorier som Power erbjuder kommer ur analyser av de upplopp och demonstrationer som i Storbritannien uppenbarar sig de senaste åren. Med hjälp av dessa kategorier ska jag studera och kategorisera olika typer av offentligheter som är synliga i rapporteringen. Tre kategorier blir utgångspunkter i en diskussion kring vilken betydelse begreppen *allmänhet* och *offentlighet* får i texterna,⁹ dessa är; *protesten som högljudd offentlighet*, *ordningens tysta och oroade offentlighet* samt *talande offentlighet*.

Innan vi tittar på materialet och hur det förhåller sig till olika offentligheter och allmänheter ska vi se på några olika sätt att förstå det offentliga. Förutom att ta hjälp av Powers verktyg ska också en idealtypisk definition av det offentliga användas. Coleman och Ross konstaterar att det moderna samhällets särskillnad av det privata och det offentliga på många sätt har upplösts. Uppluckrandet av distinktionen mellan det privata och det offentliga kan tydligt exemplifieras av ökad övervakning på offentliga platser men också genom den feministiska kampens slagord ”det personliga är politiskt” (Coleman & Ross, 2010). I och med att gränsen mellan det privata och det offentliga blir allt mer otydlig, och i vissa fall obefintlig, kan det vara svårt att fortfarande använda sig av det *offentliga* som begrepp om det inte ställs mot sin motsats; *det privata*. I sitt framträdande är protesterna också något som skulle kunna utgöra en offentlighet. Coleman och Ross pekar ut framförallt tre karaktärer av det man kallar det *offentliga rummet*, där den första är *tillgänglighet*, den andra *universalitet* och den tredje är *synlighet*. Vad som är viktigt att poängtera är att dessa tre dimensioner av det offentliga rummet hela tiden omförhandlas. Ofta är det när människor utestängs från det offentliga rummet ”som resulterar i en kamp” (Coleman & Ross, 2010 s.23) om platsens karaktär. Dessa strider möjliggör en omförhandling av det offentliga rummets egenskaper; vilka som har tillträde och vad för aktiviteter platsen är ämnad för.

Här blir protesten som iscensatt offentlighet det som studeras, det vill säga hur protesterna kan läsas genom offentligheten som begrepp. Det är protesterna som händelser som allt annat i rapporteringen förhåller sig till. I denna mening är det protesterna som händelse som genererar den mediala bevakningen och diskussionen som fortlöpande sker i tidningarna. Båda protesterna delar det att de tar en offentlighet knuten till en plats i anspråk. Ockupationsfestivalen fokuserar på vissa byggnader

9 Användningen av både *offentlighet* och *allmänhet* är här nödvändig eftersom det rör sig om en svensk översättning av ”the public” från engelska. Förhoppningsvis ska inte användningen av de båda orden verka godtycklig. I min användning pekar offentlighet främst på en geografisk plats, eller det allmänna samtalet i tidningarna. Allmänheten framträder snarare, som subjekt, som ännar den offentliga scenen.

i Lund med målet att ockupera och tillgängliggöra dem. Ockupationernas utgångspunkt är att överta några byggnader och ge dem en offentlig karaktär. Detta svarar mot den universella tillgängligheten som finns inneboende i det offentliga.

I Göteborg är det lika tydligt hur platsen är central. Som vi kan se i tidigare avsnitt målas platsen upp, inte minst i Göteborg, som en stängd plats under sträng bevakning. Den främsta symbolen för vad ungdomarna protesterar mot är de trakasserier de blir utsatta för av polisen när de befolkar det offentliga rummet. I förhållande till det offentliga rummets ideal, kan vi se hur ungdomarnas vara i rummet projicerar en bild av ett rum som kraftigt skiljer sig från idealet. Ett övervakat och stängt rum framträder mot ett universellt som är ”tillgängligt för alla”. Genom berättelsen om polisens återkommande kontroller av ungdomar framträder Blendas gata som en plats av begränsad karaktär. Offentligheten är här inte universell, den är privat, ungdomarna har inte tillträde i den formation i vilken de väljer att befolka rummet. Genom protesten framträder ett bestridande av denna gräns.

Båda protesterna berör det allmänna och det offentliga och utgör båda en kritik härstammande från en erfarenhet av att bebo ett avsmalnande offentligt rum. Aktivisterna i Lund visar detta genom att rikta sin kritik mot bristen på billiga hyresrätter och utpekar behovet av en offentlig och delad bostadsmarknad. Ungdomarna i Göteborg pekar på hur deras sysslöshet tvingar dem att ständigt befolka det offentliga rummet, ett rum som för dem kännetecknas av polisiär kontroll. På detta sätt tar protesterna sitt ursprung just i en kamp om det offentliga, en kamp mot en situation där det offentliga inte är vad det förväntas vara. När det kommer till de protesterandes anspråkstagande av det offentliga rummet, händer något i det att de använder det offentliga rummet som skådeplats för sin protest. Det är delvis ett *synliggörande*, inte bara av sig själva och den situation de befinner sig i, utan också ett synliggörande av den plats som de befolkar. Deras framträdande är som en del av allmänheten, en del som har fått nog, men som gör det i namn av en utökad och mer inkluderande offentlig sfär.

Med hjälp av den distinktion som Power (2012) använder i föreläsningen *The Spectre of the "Public": The ideology of Law and Order*, ska vi se hur allmänheten framträder i en negativ funktion. Power presenterar hur begreppet allmänheten ("the public") används av medier, rättsväsende och politiker för att begränsa demonstrationernas politiska verkan. En "dålig allmänhet" måste skapas för att kunna skydda en "god allmänhet". Power finner i sina analyser av de brittiska demonstrationer och upplopp som uppmärksammats de senaste åren, hur det begreppet "folkmassa" får en central betydelse. Ordet menar hon används i en "närmast medeltida" betydelse. Innebörden i "folkmassan" är nära knuten till hotet mot den allmänna ordningen och har ofta används tillsammans med ordet "mobb", som har en än mer aggressiv karaktär. Dessa ord är enligt Power vanliga referenser i rapporteringen kring demonstrationer och upplopp. Den del av allmänheten som deltagit att protesterna mot de senare årens nedskärningar i Storbritannien, har enligt Power, systematiskt blivit definierade på detta sätt. Power menar vidare att maktens "ontologiska förståelsen av folkmassan" tydligt visar sig i mediernas och rättsväsendets språkbruk. "I en atomiserad värld, där nyliberal individualism är tänkt att karaktärisera alla mänskliga val och relationer" blir folkmassan som en kollektiv formation "det mest skrämmande myn-

digheterna kan tänka sig, detta är [maktens] fundamentala utgångspunkt i frågan om den allmänna ordningen” (Power, 2012).¹⁰ Historien om ”folkmassan” är historien om eliternas oro och rädsla för folket (Butsch, 2008) och även om synen på folkmassan har förändrats över tid rymmer begreppet mycket av sin tidigare betydelse än idag, särskilt när det sätts i förhållande till störandet av den allmänna ordningen.

Det mest centrala i Powers resonemang om hur protesterna fångas in genom ett maktens språkbruk, finns i hennes utläggning om hur en allmänhet måste skapas för att sättas in mot en annan, det vill säga den protesterande allmänheten. Den allmänhet som åberopas mot protesternas allmänhet måste framstå som ”hotad” och ”upprörd”, i ett längre stycke beskriver Power den upprörda allmänheten på följande vis:

Vilka utgör denna allmänhet? Det är de som under tystnad efterfrågar den allmänna ordningen. Här är det frågan om den tystnad som kännetecknar den allmänhet som åberopas, när den allmänna ordningen förespråkas[...] Besträffningen av dem som är inblandade i att försvara de offentliga institutionerna mot nedskärningar blir bestäffade i namn av denna andra allmänhet. De utgör två sidor i ett krig där båda sidor tar sig samma namn. En av dessa allmänheter är påtagligt enade i sin förgäelse. Det enda kollektivet som lagen kan tillåta är denna allmänhet, allmänheten som inte säger något (Power, 2012).

Vi ska se hur detta kan förstås i tidningsartiklarna, hur den tysta allmänheten framträder som ett alternativ till den protesterande allmänhetens gestalt som diskuterades tidigare i avsnittet. Effekten av åberopandet av den tysta och lydiga allmänheten är att de protesterande på så sätt separeras från det offentliga, de trängs ut. Här skapas en bild av allmänheten och det offentliga vilken visar upp en allmänhet som är i behov av skydd mot folkmassans våldsamma protester. Ordningens allmänhet är ett tyst subjekt, men åberopas när någon kommunicerar behovet av att upprätthålla den allmänna ordningen. I en ledarartikel i Göteborgsposten med rubriken ”Dags att återta Backa” (GP, 21/8) kan vi se ett exempel på hur detta sker. Här kan vi se hur invånarna i Backa blir ett subjekt som inte pratar. I texten kan vi läsa att ”många vuxna” i Backa ”har fått nog”. Ledarskribenten poängterar att många åtgärder har vidtagits i Backa, bostäderna har rustats upp och resurser har satsats på sociala projekt, men trots detta försätter våldet ute på gatorna. Ledarskribentens poäng är ungdomarna inte har något att vara upprörda över, de som protesterar beskrivs bestå av ett fåtal ”kriminella ungdomar” och som sådana görs de till en illegitim del av samhället. De som har tröttnat på våldet är däremot många och denna allmänhet måste skyddas från de kriminella ungdomarna. I ett första steg kräver ledartexten att:

I dagsläget finns det bara två saker att göra. Det första är att polisen tar i med hårdhandskarna. Att de söker upp de skyldiga ungdomarna och ser till att de får ta ansvar för det de ställt till med. Det är deras egen framtid som skjuts i sank, och det kan vara deras föräldrar som ligger och dör i hjärtinfarkt nästa gång ambulansen inte vågar köra fram (GP, 21/8).

10 Citatet är hämtat från en ljudupptagning av föreläsningen vars titel finns ovan. Citatet har sin startpunkt 14 min 50 sekunder in i ljudfilen.

Här är i bakgrunden framträder den tysta allmänheten som Power ser som central referens i ordningens rättfärdigande. Ledarskribenten vill att polisen ”tar i med hårdhandskarna”, detta i namn av Backas invånare. I ledaren nämns, förutom att de ”vuxna” i Backa har fått nog, en kvinna som ”känner sorg och ilska” över vad som hänt i stadsdelen. Denna allmänhet, som måste skyddas materialiseras aldrig som ett talande subjekt, den refereras till av någon annan och den är ständigt ”upprörd” och håller alltid med (Power, 2012). Det är otvetydigt så att många är trötta på de våldsamheter som drabbar stadsdelarna i Göteborg, men framträder inte. Däremot finns det flera exempel på hur man refererar till denna upprörda allmänhet, särskilt när det ställs krav på att polisen ska ”ta i med hårdhandskarna”. Power ser en tendens att allmänheten, som makten pratar i namn av och som ständigt kräver hårdare tag för att skydda den allmänna ordningen framträder i denna spöklika gestalt allt oftare eftersom protesterna på gatan blir allt fler. En mer intensiv privatisering av det som tidigare varit offentligt gör det allt mer nödvändigt att åberopa denna tysta och icke-existerande allmänhet, eftersom ordningen måste legitimeras, den kan inte vara en ordning för ordningens egen skull. Legitimeringen kräver ett subjekt i vilkens namn ordningen skapas och upprätthålls. Backaborna som aldrig visar sig men som alltid håller med och åberopas i artikeln som är citerad ovan, är nödvändig för att kunna tysta den protesterande allmänheten: ”Den ena är nödvändig, för att kunna vinna över den andra” (Ibid).

I det tredje avsnittet kommer jag att lyfta fram ett par exempel på hur en annan allmänhet framträder i tidningarna. Denna allmänhet är en talande allmänhet som deltar på tidningarnas insändarsidor och i publicerade utdrag från chatsessioner. Den är mindre tydlig och mer svårfångad än de tidigare sätten att förstå allmänheten. I en insändare till Göteborgsposten med rubriken ”Jobb till de som sköter sig först” (GP, 25/8), komplicerar den bild vi tidigare fått av situationen. Författaren till insändaren är indignerad över att ungdomar misstänkta för att vara inblandade i våldsamheterna i Backa erbjudits jobb. Ungdomarna som har tänt eld på bilar och kastat sten mot polisen erbjuds arbete, medan insändarförfattarens barnbarn, beskriven som ”en ung skötsam man på 19 år som inte skolkat och skött sin skola” inte får något jobb. Här uppfattar vi en konflikt som tidigare inte varit framträdande, konflikten som målas upp här är mellan två ungdomsgrupper som båda är drabbade av hög arbetslöshet. Dels de som bor i de särskilt utsatta områdena och dels de som bor i andra delar av staden. Den höga arbetslösheten har genomgående varit närvarande i rapporteringen kring de våldsamma protesterna. Att arbetslösheten inte begränsar sig till dessa utsatta områden framstår genom insändaren som något nytt i rapporteringen. Fokus har tidigare legat på den marginalisering framförallt finns i förorten, och hur denna ska åtgärdas med särskilda insatser. Den bild som dominerar nyhetsrapporteringen är att förorten är en plats där många hamnar i ”utanförskap”. Grunden för utanförskapet beskrivs i vissa fall som ett resultat av en arbetsmarknadens rasistiska diskriminering och i andra fall kläs orsakerna till utsattheten i moraliserande och individualiserande ord. Men utanförskapet är begränsat, det är inget stort problem.

Insändaren skiljer sig från nyhetsmaterialet i beskrivningen av arbetslösheten; ungdomar som sköter sig får inte heller några jobb. Insändarens specifika genre tillå-

ter det paradoxala att träda fram. Författaren till texten är upprörd över den bristande logik som ligger till grund för hur de som bråkar får "riktiga jobb" medan de som inte bråkar tvingas gå arbetslösa. I ett avslutande stycke skriver insändarförfattaren: "jag kan mycket väl begripa att unga människor som har problem behöver ha hjälp, men detta, tycker i alla fall jag, var magstarkt" och syftar på den positiva särbehandlingen för ungdomarna i Backa. Hon upprättar här en konflikt, mellan två redan utsatta grupper, samtidigt sätter lyfter hon frågan om en arbetslöshet som befinner sig bortom ungdomars uppförande. Det betyder att arbetslösheten inte längre är lokaliserad till förorten och dess ungdomar utan är ett problem som drabbar ungdomar på ett generellt plan. Vad som är nytt är att problemen inte kan förpassas till marginalen.

Ett andra exempel är hämtat från Sydsvenskan, den 19 maj. Där publiceras en chatsession som dagen innan hölls via tidningens hemsida, där en representant från Ockupationsfestivalen tillsammans med polisen Jörgen Nilsson får möta läsarnas frågor angående helgens händelser. Här finns precis som i insändaren från Göteborg en helt annan oregelbundenhet i de ämnen som tas upp än vad som gör sig gällande i nyhetstexterna. Frågor och kommentarer från flera personer publiceras. En läsare, Jonas, hyllar polisen arbete på följande vis: "Mycket beröm till polisen i helgen, mycket bra gjort. Snabbt, effektivt, rätt och med beröm"(Sydsvenskan, 19/5). På samma sida framträder också frågor kring polisens agerande, en oroad läsare skriver: "Jag såg en tjej som låg på marken och blev slagen av tre poliser. Är det verkligen lagligt?"

Allmänhetens tredje kategori som framträder på insändarsplats tidningarna är inte koherent på samma sätt som de två tidigare kategorierna. Den tredje nivån ger således en kompletterande förståelse för hur den mediala diskursiva ordningen om dessa konflikter skapas. En insändare till Sydsvenskan kan lyftas fram som ett ovanligt exempel på en artikel som på ett tydligt sätt skiljer sig från de texterna som publiceras i tidningen. Insändaren är skriven anonymt under namnet "Författare". Artikelns huvudspår gör gällande att författaren är kritisk till den massiva polisinsatsen som engagerade ungdomar tvingas möta. Skribenten historiserar aktivisternas möte med polisen genom en passage om sitt egna politiska engagemang. Skribenten berättar om hur hen har deltagit i *Relcaim the streets*-fester och vid demonstrationerna i Göteborg 2001 och alltid blivit överväldigad av det polisiära motståndet som protesterna mötte. Vidare pekar författaren på det orimliga i att varje engagerad ungdomsgeneration möts av ett "massivt motstånd av etablissemangen" (Sydsvenskan, 28/5). Artikeln kan förstås som en motrationalitet, gentemot den rationalitet som ser ungdomarna som ett hot. I de exempel som är presenterade och som får beskriva den tredje allmänna gestalten kan vi se hur olika frågor träder fram på ett sätt som skiljer sig från ledar- och nyhetssidornas texter. Coleman & Ross konstaterar att:

Publikdeltagande kan ibland fungera som blottläggande av frågor som elitdriven journalistik misslyckas med att uppmärksamma. I det att publiken refererar till sina egna erfarenheter, eller konfronterar den politiska retoriken med ett vardagligt sunt förnuft kan de utgöra ett betydligt större hot mot politiker och deras politik än professionella journalister kan, eftersom journalisterna och politikerna deltar i samma spel (Coleman & Ross, 2010 s.68).

Slutdiskussion

I analysens fyra delar har vi sett olika teman, eller spår, växa fram. Slutdiskussionens syfte är att tydliggöra hur dessa teman förhåller sig till varandra, det vill säga hur den diskursiva ordningen konstrueras genom materialet. Ordningen konstitueras av de byggstenar som är analysavsnittet. Genom analysen kan vi se hur de två fallen växer samman, trots deras olikheter. Det förefaller som riktigt att peka på några av de faktorer som bidrar till svårigheten att skilja dem åt analytiskt; båda har en tydligt platsbunden karaktär och våldet har en central roll. I båda fallen har polisen en tydlig och naturlig roll, och därmed delar de ett språkligt rum vilket kan skönjas i analyskapitlen.

Som vi förstår den kritiska diskursanalysen är diskursordningen vad som strukturerar och möjliggör att skilda diskurser sammanförs och utgör en strukturerad enhet. De tematiska delarna visar på det större eller mindre spelrum som finns inom de mest framträdande diskurserna. Avsnitten om *polisens, våldet, politiken* och det *offentliga och allmänna* visar att språkbruket är stabilt, samtidigt som graden av stabilitet har en viss rörlighet. Den polisiära diskursen är den som går att betrakta som särskilt stabil. Den konstitueras genom protesternas närvarande hot som blir nära sammankopplade med det naturliga i polisens agerande. När hotet om oordning uppstår blir den polisiära diskursen naturaliserad och därmed stabil. Därför kan vi förstå den polisiära diskursen som en fond som kommer att dominera rapporteringen av protesterna, i vilken de får svårt att framträda på ett sätt som går bortom hotet. Den polisiära diskursen kan sägas vara en antipolitisk diskurs eftersom den träder in då hotet framträder och skyddar en redan given ordning. Avsnitten som följer komplicerar den hegemoniska bilden av protesten som ett hot mot ordningen. Tydligt är dock hur polisen som given aktör, inte på något sätt försvinner ur rapporteringen.

Det förekommer olika diskurser om våldets aktörer och en spänning mellan de aktörer som beskrivs som våldsamma, vi kan säga att den våldsamma aktören skiftar gestalt. De protesterande utgör ett hot mot ordningen och blir våldsamma, deras våld beskrivs som irrationellt och det är tydligt att ungdomarna i Göteborg och aktivisterna i Lund utövar ett våld som främst är riktat mot egendom och Samhället. Deras handlingar placeras därför utanför ett rationellt meningssammanhang. Även polisen träder emellertid in i rollen som våldsaktör. Öppenheten i diskursen om våldet får konsekvenser för hur aktörerna sinsemellan förhåller sig, och främst hur våldet förhåller sig, till den polisiära diskursen. Den öppning som skapas avdramatiserar bilden av aktivisterna som våldsamma, något som sker i båda fallen, genom polisens våldsamma gestalt.

De olika politiska diskurser som framträder i materialet är på samma gång separerade och sammanbundna. Det gäller både inom och mellan fallen. Om det finns en dominerande politisk diskurs är den inte tydlig annat än att politiken som process är central. Protesterna som politisk metod ställs vid flertalet tillfällen mot en annan bild av politiken; den institutionaliserade politiken. Aktivisternas politiska anspråk blir illegitima genom att de undandrar sig den institutionaliserade formen av politik. Politikens dominerande diskurs är i så fall en negerande diskurs där de politiska anspråken, försöken att öppna konfliktytor, misstänkliggörs. Uppdelningen mellan en gatans politik och en legitim politik framträder, inte minst i det att det i rapporteringen framträder få partipolitiker. Protesterna i Göteborg kommenteras av en rikspolitiker, den dåvarande integrationsministern, som avfärdar protesterna som illegitima och ett ogrundat sätt att kalla på uppmärksamhet. I övrigt är det flera lokala politiker som tar sig an frågan i Göteborg men då handlar det främst om att få slut på protesterna genom en samling riktade åtgärder. Detta kan återknytas till protesten som en polisiär angelägenhet, att protesterna i största möjliga mån bör hanteras av polisen. Protesterna kan inte vara en polisiär fråga samtidigt som de är politiska och de politiska artikulationer som manifesteras marginaliseras. Som vi ser är "allmänhetens" olika framträdandeformer i det offentliga inte koherenta. Den momentära otydlighet kring frågan om vem som utgör våldets subjekt, samt allmänhetens skiftande karaktär, gör diskursordningen mindre stabil i sin helhet. Denna instabilitet i diskursordningen som här pekas på får konsekvenser för dess förhållande till det politiska.

Vi har sett hur det politiska såväl i Mouffes som Rancières betydelse ser skapandet av en konfliktyta eller antagonism som det politiskas ontologiska grundförutsättning. Protesterna är i sin form ett sätt försöka skapa en konflikt, därför kan vi säga att utgångspunkten för dessa passar väl in i en förståelse av det politiska som en konfliktskapande sfär eller process. Mouffe och Rancière lånar oss två olika begrepp i avgränsningen av det politiska från det som, på en given plats och i ett givet ögonblick, inte är det. I de avslutande resonemangen faller valet på Rancières begrepp *polisen*, snarare än *politiken* i den mouffska betydelsen. Detta minskar risken för sammanblandning då ordet *polisen* på ett tydligare sätt skiljer sig från det politiska. Sfären där det politiska inte bryter in kan vi förstå som *polisen*. Polisen är den sinnliga ordning där alla positioner, i samhället såväl som i språket givna och räknade, vilket med en diskursanalytisk terminologi skulle kunna liknas vid en stabil diskursordning. När ordningen blir instabil och en oenighet råder bryter det politiska in, och därmed kan vi säga att en rent polisiär diskurs inte möjliggör för det politiska att konstitueras.

Våldets förhållande till det politiska kan vi tydligast förstå genom Arendt. Diskursen om det våld som utspelar sig är instabil, det finns hela tiden en spänning mellan vem det är som är den våldsamma aktören. Förstår vi, likt Arendt, våldet som maktförgörande, eller våldsutövandet som en oförmåga att formera ett subjekt med makt, är de protesterande när de beskrivs som våldsamma politiskt illegitima. Vi kan särskilt tydligt se hur de protesterande ungdomarna blir talande när de inte längre är våldsamma. Centralt i de protesterandes kommunikation är kritiken av det polisiära våld som de uppfattar sig vara utsatta för. När polisens agerande beskrivs som våld-

samt och utöver vad som är skäligt, något som sker vid några tillfällen i rapporteringen, upplöses makten för ett ögonblick. Maktens representanter behöver ta till våld för att upprätthålla ordningen. Det är en motdiskurs som med nödvändighet måste inträda om protesterna inte ska fångas i hotets och den polisiära ordningens diskurs. Våldet är en egenskap som varken kan vara politiskt eller legitim. Därför uppstår sprickor i diskursen om våldet där polisen, när den är en våldsamt aktör, hindrar oss från att förstå de protesterandes våld som just våld. Snarast är det så att då någon är våldsamt utesluter det att andra är det, då den blir i den förstas våld. Vad som återstår är en binär förståelse av våldets subjekt och objekt.

På samma sätt, som det i rapporteringen om protesterna finns en instabilitet och därmed en möjlighet att inte enbart betrakta dem som tumult och hotfulla spektakel, finns det en stängd dörr i vad vi, med Rancière kan kalla det politiska möte med polisen. Vi kan se hur den liberaldemokratiska ramen tydligt söker göra missnöjets potentiella politisering i protesterna omöjlig. Genom rapporteringen blir de frågor, som protesternas aktörer försöker politisera, illegitima. Ockupationsfestivalens problembeskrivning av ungdomars bostadssituation, samt de politiska krav på billigt bostadsbyggande som de artikulerar, riktas tillbaka mot dem som privata aktörer. Detta sker genom att frågan om de delaktigas privata bostadssituation accentueras. Politikens rum lämnar öppet enbart för konflikter mellan olika privata intressen. Frågan om missförhållanden, hög arbetslöshet och ständigt polisiär närvaro blir på ett liknande sätt, i Göteborg, en fråga om olyckliga tillfälligheter som råkar drabba dem som valt att bo i dessa stadsdelar. Arbetslöshet ses som en fråga om individens oförmåga att anpassa sig till samhället. Protesternas konsekvenser, och det medieutrymme de får, gör det omöjligt för de lokala politikerna ignorera dem. Politikernas närvaro begränsar sig dock till en diskussion om vilka individuella insatser som ska riktas mot ungdomarna i de berörda stadsdelarna, och då särskilt de som deltar i protesterna. Den utsatthet de kommunicerar förhåller sig inte till en mer allmän diskurs om den ekonomiska krisen och arbetslöshetens allmänna utbredande. Den hegemoniska diskursen om politiken är tydlig, det gäller för både hur ett legitimt politiskt handlande tar sig uttryck och för vilka politiska frågor som på förhand anses avgjorda. Det upprättas alltså ingen mothegemonisk diskurs eller en diskursordning som i väsentlig mening förändrar det politiska. Genom händelsernas mediala representation går det inte att förstå protesterna som ett inrättande av en radikalt ny diskursordning, snarare det motsatta. Den postpolitiska tendensen blir tydlig; protesterna blir svåra att förstå, de saknar en tydlig rationalitet att inordnas i och framstår mer som ett enskilt uttryck för ett irrationellt missnöje. Protesterna blir, genom den redan etablerade diskursordningen om protester, på förhand inordnade och determinerade. Samtidigt öppnar de faktiska händelserna, de tillfälligheter som är knutna till dessa protesters singulariteter, ordningen, även om detta endast sker tillfälligt.

De olika medierade formerna av allmänheten blir central i skapandet av ett politiskt eller polisiärt subjekt. Allmänheten måste medieras på olika sätt i kampen om det offentliga. Det är, utöver framträdandet, också det offentliga som står på spel i den konflikt som initieras. En strid om en utökad offentlig sfär sätts i rörelse. Den

viktiga lärdomen här, är att också de som vill kommunicera protesternas illegitimitet, gör det i namn av det allmänna. Det handlar förvisso om en tyst allmänhet som inte låter sig förkroppsligas. Det blir tydligt, som Power hävdar, att det är den tysta allmänheten, som används i ett polisiärt syfte som oftast vinner över den protesterande och svårfångade allmänheten. Om vi sätter rapporteringen i centrum, det är trots allt i rapporteringen som allmänheten gestaltas, skulle vi kunna säga att den allmänhet som lyckas träda in i rapporteringen, är den allmänhet som går vinnande ur händelsen och som därmed blir Allmänheten. Här uppenbarar sig dock protestens begränsade möjligheter att bli denna gestalt, eftersom de som protesterar, enligt Power, är en svårfångad massa som i sina motstridiga krav inte enkelt talas för. Den tysta allmänheten som framträder i spöklik gestalt är däremot okomplicerad och "alltid rättänkande". Detta betyder inte att protestens potential som politiskt subjekt ska avfärdas. Snarare visar det på att allmänheten som aktör, om än medierad, och offentligheten som plats är idéer som fortsatt är centrala i frågan om det politiska. Att förstå det politiska som en konfliktfylld process, och som något skilt från det redan inrättade, skapar en möjlighet att analysera protestens framträdande. Det vill säga på vilket sätt en konflikt har potential att inrättas och vilka svårigheter som finns för detta.

Speciellt relevant är det om vi förstår det i relation till det postpolitiska tillståndet, inte minst i vilket politikens ontiska nivå förklaras vara utan strider och de strider som uppenbarar sig i detta tillstånd begränsar sig till att vara identitetsstrider. Om det politiskas ontologi utgörs av en sfär, ett rum eller en händelse, där konflikten är själva villkoret, är det vi vanligtvis kallar politiken inte där vi bör söka efter det politiska. Tydligt är det hur partipolitikernas relativa frånvaro, speciellt den närmast totala frånvaron av rikspolitik, i medierapporteringen av protesterna visar att protesterna inte kan bli förstådda som legitima inom logiken för den institutionaliserade politiken. Både Rancière och Mouffe betonar konfliktens centrala beståndsdel; konstituerandet av det politiska. De protesterande söker iscensätta en konflikt vars rationalitet bestrids genom de dominerande mediediskursernas logik, men trots det framträder det politiskas moment på olika sätt genom rapporteringen. Vi ska förstå det bestående eller dess skyddande funktioner som *polisens* ordning mot vilket det politiska bryter in. Det politiska försöker bryta in när aktörerna inräknar sig själva i en ordning i vilken de inte är räknade på förhand. Detta i ett försök att ändra ordningens redan fastställda "delande av det sinnliga" (Rancière, 2006).

I tider av ekonomisk kris, och där inte minst Europa dagligen är drabbade av våldsamma drabbningar på gatorna kan vi inte begränsa oss till att förstå dessa protester utifrån den ram den institutionaliserade politiken ger oss. Vi måste försöka dra oss undan till det politiskas ontologi och förstå hur missnöjet förhåller sig till det som varit och det som är. Det är genom de öppningar som uppenbarar sig i detta möte som vi kan förstå det politiskas inträde i *polisens* ordning, eller vad som begränsar det från att inträda.

Litteratur

- Agamben, Giorgio (2005). *Undantagstillståndet*. Lund: Propexus
- Arendt, Hannah (2008). *Om våld*. [Ny utg.] Göteborg: Daidalos
- Askanius, Tina (2012). Radical online video: a YouTube, video activism and social movement media practices. Diss. Lund : Lunds universitet, 2012
- Bauman, Zygmunt (2000). *Globalisering*. Lund: Studentlitteratur
- Bauman, Zygmunt (2012). *Collateral damage: social ojämlikhet i en global tidsålder*. Göteborg: Daidalos
- Beck, Ulrich (2005). *Den kosmopolitiska blicken eller: krig är fred*. Göteborg: Daidalos
- Berardi, Franco "Bifo" (2012). *Den arbetande själen*. Stockholm: Tankekraft Förlag
- Brown, Wendy (2010). "Numera är vi alla demokrater..." i Agamben, Giorgio (2010). *Vad innebär det att vara demokrat?* Stockholm: Tankekraft Förlag
- Butsch, Richard (2008). *The citizen audience: crowds, publics, and individuals*. London: Routledge
- Chouliaraki, Lilie & Fairclough, Norman (1999). *Discourse in late modernity: rethinking critical discourse analysis*. Edinburgh: Edinburgh Univ. Press
- Chouliaraki, Lilie (2006). *The spectatorship of suffering*. London: SAGE Publications
- Coleman, Stephen & Ross, Karen (2010). *The media and the public: "them" and "us" in media discourse*. Malden, MA: Wiley-Blackwell
- Couldry, Nick. (2010). *Why voice matters: culture and politics after neoliberalism*. London: Sage
- Dikec, Mustafa (2011). "Från röster till oväsen: Ideologisk bestämning av icke artikulerade rättviserörelser." i Listerborn, Carina, Molina, Irene & Mulinari, Diana (red.) (2011). *Väldets topografier: betraktelser över makt och motstånd*. 1. utg. Stockholm: Atlas
- Fairclough, Norman (1995). *Media discourse*. London: Edward Arnold
- Foucault, Michel (1986). *Vansinnets historia under den klassiska epoken*. [Ny utg.] Stockholm: Arkiv
- Foucault, Michel (2010). *Säkerhet, territorium, befolkning: Collège de France 1977-1978*. Stockholm: Tankekraft Förlag
- Foucault, Michel (2003). *Övervakning och straff: fängelsets födelse*. 4., översedd uppl. Lund: Arkiv
- Fukuyama, Francis (1992). *Historiens slut och den sista människan*. Stockholm: Norstedts Förlag
- Gramsci, Antonio (1967). *En kollektiv intellektuell*. 1. uppl. Staffanstorp: Cavefors
- Hall, Stuart (red.) (1978). *Policing the crisis: mugging, the state, and law and order*. London: Macmillan
- Huntington, Samuel P. & Sjöwall Trodden, Katarina (2006). *Civilisationernas kamp: mot en ny världsordning*. Stockholm: Atlantis
- Laclau, Ernesto & Mouffe, Chantal (2008). *Hegemonin och den socialistiska strategin*. Göteborg: Glänta

- Liliequist, Marianne & Lundälv, Jörgen (red.) (2002). *Gatans politik: Göteborgsdemonstrationerna juni 2001: ur mediernas, polisernas och demonstranternas perspektiv*. Gävle: Meyer
- Mouffe, Chantal (2008). *Om det politiska*. Hägersten: Tankekraft Förlag
- Persson, Gustav (2011). *Rosengård brinner igen*. Uppsats för kandidatexamen, Lunds Universitet
- Pollack, Ester (2001). *En studie i medier och brott*. Diss. Stockholm: Univ.
- Power, Nina (2012). *The Spectre of the "Public" The ideology of Law and Order*. Konferensbidrag till Ideology Now Conference – The Birkbeck Institute for the humanities, 28 april 2012
- Rancière, Jacques (2006). *Texter om politik och estetik*. Lund: Propexus
- Rosanvallon, Pierre (2010). *Motdemokratin: politiken i misströns tid*. Hägersten: Tankekraft Förlag
- Southwood, Ivor (2011). *Prekaritet 2.0*. Hägersten: Tankekraft Förlag
- Winther Jørgensen, Marianne & Phillips, Louise (2000). *Diskursanalys som teori och metod*. Lund: Studentlitteratur
- Žižek, Slavoj (2009). *Violence: six sideways reflections* London: Profile
- Žižek, Slavoj (2011). "Carl Schmitt i den postpolitiska tidsåldern". i Baard, Patrik (2011) (red.) *Det politiska*. Stockholm: Tidskriftsföreningen Fronesis

Publikationer från Medie- och kommunikationsvetenskap Lunds universitet

Beställning och aktuella priser på: www.lu.se/media-tryck/bokfoersaljning
Böckerna levereras mot faktura.

Lund Studies in Media and Communication (ISSN 1104-4330)

- 4 Åsa Thelander, *En resa till naturen på reklamens villkor*
216 sidor ISBN 91-7267-125-4 (ak. avh. 2002)
- 5 Ulrika Sjöberg, *Screen Rites: A study of Swedish young people's use and meaningmaking of screen-based media in everyday life* 314 sidor ISBN 91-7267-128-9 (ak. avh. 2002)
- 6 Charlotte Simonsson, *Den kommunikativa utmaningen: En studie av kommunikationen mellan chef och medarbetare i en modern organisation*
272 sidor ISBN 91-7267-131-9 (ak. avh. 2002)
- 7 Mats Heide, *Intranät – en ny arena för kommunikation och lärande*
244 sidor ISBN 91-7267-130-0 (ak. avh. 2002)
- 8 Helena Sandberg, *Medier & fetma: En analys av vikt*
297 sidor ISBN 91-7267-170-X (ak. avh. 2004)
- 9 Michael Karlsson, *Nätjournalistik – En explorativ fallstudie av digitala mediers karaktärsdrag på fyra svenska nyhetssajter*
240 sidor ISBN: 91-7267-212-9 (ak. avh. 2006)
- 10 Jakob Svensson, *Kommunikation Medborgarskap och Deltagardemokrati – En studie av medborgarutskotten i Helsingborg*
302 sidor ISBN 978-91-628-7512-1 (ak. avh. 2008)
- 11 Malin Nilsson, *Att förklara människan – Diskurser i populärvetenskapliga tv-program*
252 sidor ISBN 91-7267-296-X (ak. avh. 2009)
- 12 Michael Krona, *Från orsak till verkan – Berättarstrategier i Sveriges Televisions inrikespolitiska nyhetsförmedling 1978-2005*
305 sidor ISBN 978-91-628-7876-4 (ak. avh. 2009)
- 13 Sara Hamquist, *Dagspress, sport och doping – Mediaskandaler i ett samtida Sverige*
250 sidor ISBN 978-91-628-7979-2 (ak. avh. 2009)
- 14 Inger Larsson, *Att bygga broar över kulturgränser – Om svenskars kommunikation med icke-svenskar* 231 sidor ISBN 91-7267-312-5 (ak. avh. 2010)
- 15 Marja Åkerström, *Den kosmetiska demokratin – En studie av den politiska diskursiva praktiken i Sjöbo och Ystad* 261 sidor ISBN 91-7267-324-9 (ak. avh. 2010)
- 16 Veselinka Möllerström, *Malmö omvandling från arbetarstad till kunskapsstad – En diskursanalytisk studie av Malmö förnyelse*
243 sidor ISBN 978-91-7473-171-2 (ak. avh. 2011)
- 17 Tina Askanius, *Radical Online Video – YouTube, video activism and social movement media practices* 260 sidor ISBN 978-91-7473-393-8 (ak. avh. 2012)

Media and Communication Studies Research Reports (ISSN 1404-2649)

- 1998:1 Linderholm, Inger *Miljöanpassad trafik i Vetlanda kommun: En första utvärdering av ett informationsprojekt om förbättrat trafikbeteende till förmån för miljön, på uppdrag av Vägverket* 104 sidor ISBN 91-89078-50-0
- 1999:1 Linderholm, Inger *Självt Säker 1996, 1997 och 1998: En utvärdering av tre års trafiksäkerhetskampanj riktad till unga trafikanter i Skaraborgs län* 54 sidor ISBN 91-89078-73-X
- 1999:2 Jarlbro, Gunilla *Miljöanpassad trafik i Vetlanda kommun: En andra utvärdering av ett Community Intervention-projekt på uppdrag av Vägverket* 51 sidor ISBN 91-89078-90-X
- 2000:1 Jarlbro, Gunilla *Miljöanpassad trafik i Vetlanda kommun: En tredje utvärdering av ett Community Intervention-projekt på uppdrag av Vägverket* 42 sidor ISBN 91-7267-023-1
- 2001:1 Palm, Lars *Istället för höjda bensinskatter? En analys av projektet "Miljöanpassad trafik i Vetland"* 50 sidor ISBN 91-7267-104-1
- 2001:2 Palm, Lars & Marja Åkerström *Vem utmanade vem? En utvärdering av projektet "Utmanarkommunerna"* 56 sidor ISBN 91-72667-106-8
- 2001:3 Jarlbro, Gunilla *Forskning om miljö och massmedier: En forskningsöversikt* 35 sidor ISBN 91-7267-112-2
- 2003:1 Jarlbro, Gunilla *Manliga snillen och tokiga feminister: En analys av mediernas rapportering kring tillsättningen av professuren i historia vid Lunds universitet våren 2002* 35 sidor ISBN 91-7267-145-9
- 2004:1 Jarlbro, Gunilla *Mellan tonårssyfleri och prisvärda lädviner: En analys av pressens rapportering av alkohol första halvåret 1995, 1998 och 2003* 45 sidor ISBN 91-7267-172-6
- 2004:2 Olsson, Tobias *Oundgängliga resurser: Om medier, IKT och lärande bland partipolitiskt aktiva ungdomar* 122 sidor ISBN 91-7267-176-9
- 2005:1 Olsson, Tobias *Alternativa resurser: Om medier, IKT och lärande bland ungdomar i alternativa rörelser* 122 sidor ISBN 91-7267-194-7
- 2006:1 Sandberg, Helena *"Välkommen till professor Godis" – En studie om reklam, ohälsosam mat och barn* 97 sidor ISBN 91-7267-223-4
- 2006:2 Ringfjord, Britt-Marie *"Fotboll är livet ☺" – En studie om fotbollstjejer och TV-sport* 142 sidor ISBN 91-7267-224-2
- 2007:1 Olsson, Tobias & Danielsson, Martin *Webbplatser som medborgarligena resurser – En explorativ studie av den politiska webben* 122 sidor ISBN 91-7267-228-5
- 2007:2 Rudefelt, Karin *Unga medborgares bloggande som demokratiskt deltagande* 104 sidor ISBN 91-7267-232-3

Media and Communication Studies Working Papers (ISSN 1404-2630)

- 1998:1 Bengtsson/Hjorth /Sandberg/Thelander *Möten på fältet: Kvalitativ metod i teori och praktik* 150 sidor ISBN 91-89078-34-9
- 1998:2 Jonsson, Pernilla & Lars Uhlin *Digital-TV: Inte bara ett och nollor. En mångdimensionell studie av digital-TV i allmänhetens intresse* 113 sidor ISBN 91-89078-41-1

- 1999:1 Sandberg, Helena & Åsa Thelander *När miljökrisen är här: Fallet Hallandsåsen – människors oro, deras upplevelser av myndigheters agerande och medias roll* 114 sidor ISBN 91-89078-71-3
- 1999:2 Åkerström, Marja *Internet och demokratin* 100 sidor ISBN 91-89078-86-1
- 1999:3 Sjöberg, Ulrika *I dataspelens värld: En studie om hur barn använder och upplever dataspel* 89 sidor ISBN 91-89078-98-5
- 2000:1 Heide, Mats *Metateorier och forskning om informationsteknik* 92 sidor ISBN 91-7267-005-3
- 2000:2 Jonsson, Pernilla & Lars Uhlin ... *och nu blir det digital-TV!: Vision och verklighet bland vanligt folk* 80 sidor ISBN 91-7267-016-9
- 2008:1 Jarlbro, Gunilla & Rübamen, Michael *Dissad och missad – Funktionshinder i Sveriges Television* 50 sidor ISBN 91-7267-253-6

Förtjänstfulla examensarbeten i MKV

- 2008:1 Charlotte Anderberg & Leo Eriksson *Kära doktorn... – En analys av genusrepresentationerna i sjukhusserierna Grey's Anatomy och House* 43 sidor ISBN 91-7267-253-6
- 2008:2 Henrique Norman & Fredrik Svensson *It's a Man's Man's Man's World – En studie av kvinnans gestaltning i svenska musikmagasin* 46 sidor ISBN 91-7267-277-3
- 2009:1 Jörgen Gotthardsson & Mikael Lahti *Snurr på interaktionen: Kommunikation, makt och miljö* 51 sidor ISBN 91-7267-297-8
- 2011:1 Jenny Hermansson & Louise Sallander *I evigt minne ljust bevarad – En kvalitativ studie av minnesgrupper på Facebook* 46 sidor ISBN 91-7267-333-8
- 2014:1 Fredrik Miegel & Fredrik Schoug (red) *Uppsatshandboken* 282 sidor ISBN 978-91-981614-0-3
- 2014:2 Gustav Persson *Protestens politiska plats – En kritisk diskursanalys av pressens rapportering från två protester i det offentliga rummet* 50 sidor ISBN 91-7267-361-3

Övrigt

Att skriva uppsats: Råd, anvisningar och bedömningskriterier inför uppsatsarbetet på MKV 203 och MKV 104 37 sidor ISBN 91-89078-49-7

Denna studie analyserar *Sydsvenskans* rapportering om Ockupationsfestivalen 2009 och *Göteborgspostens* rapportering om stadsdelsvåldet i Göteborg 2009. Författaren argumenterar bland annat för att tidningarna i sin rapportering i stor utsträckning skildrade protesterna på sätt som motverkade att de fick en vidare politisk betydelse. De dominerande beskrivningarna framställde istället protesterna och de aktörer som deltog i dem framför allt som våldsamma och hotfulla. I sin analys av hur de båda händelserna diskursivt konstruerades i tidningarnas rapportering reser författaren flera viktiga frågor både om protesternas potential att politiseras och om hur tidningarnas sätt att återge dem kan bidra till att begränsa denna potential.

LUNDS
UNIVERSITET

Förtjänstfulla examensarbeten i MKV

ISBN 91-7267-361-3

MEDIA AND COMMUNICATION STUDIES

LUND UNIVERSITY

P.O BOX • 117 SE-221 00 LUND SWEDEN